การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านยางน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาววราภรณ์ ปานปรีชา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

วราภรณ์ ปานปรีชา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านยางน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์มงคล ผจงธนสฤษฎ์, 118 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา : กองทุนหมู่บ้านยางน้อย ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ.2544 จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2545 จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิด "ซิพพ์โมเดล" มาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการ เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของกองทุนในด้านต่างๆ ว่าบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยทำการประเมินบริบทชุมชนทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น และการประเมินกองทุนโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย พบว่าเมื่อเกิดกองทุนหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกมีแหล่งเงินทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพเพิ่ม มีการริเริ่มโครงการใหม่ มีรายได้เพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนให้ความสนใจสมัครเป็นสมาชิกค่อนข้างมาก มีคณะกรรมการกองทุนที่มีประสบการณ์ ทำให้การดำเนินงานของกองทุนเป็นไปอย่างมีระบบ และมีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายเป็นที่น่าพอใจ สามารถส่งเสริมการสร้างงานในชุมชน สร้างรายได้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น นอกจากนี้กองทุนยังทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในด้านการบริหารจัดการ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทัศนคติในการประกอบอาชีพระหว่างสมาชิกในตำบล เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกรู้จักพึ่งพาตนเอง รู้จักใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน รวมทั้งช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....วราภรณ์ ปานปรีชา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย

อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์มงคล ผจงธนสฤษฏ์ และคุณกัญธมน แสงทอง จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี คำแนะนำที่อาจารย์ได้วิพากษ์วิจารณ์ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระหว่างที่ทำวิจัยได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างดี ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องขอกล่าวขอบพระคุณ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านยางน้อย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อยทุกท่าน กำนัน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อนามัยประจำตำบลบ้านใหม่ พัฒนากรประจำตำบลบ้านใหม่ ชาวบ้านยางน้อยทุกท่าน ที่ช่วยอนุเคราะห์ และให้ข้อมูล ถ้าหากข้อมูลที่ได้คลาดเคลื่อนจากความจริง ผู้วิจัยขออภัย ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำหรับข้อแนะนำ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ของผู้อ่านทุกท่าน จะมีส่วนช่วยในการพัฒนางานวิจัยครั้งนี้

วราภรณ์ ปานปรีชา

สิงหาคม 2545

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักตามสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา .....

(อาจารย์มงคล ผจงธนสฤษฏ์)

กรรมการสอบ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

23 ก.ค. 2545

วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. .....

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
หน้าอนุมัติ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตผล	1
2. วัตถุประสงค์การประเมินโครงการ	2
3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการ	2
4. วิธีดำเนินการ	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
2. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิพพ์โมเดล	15
3. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18
4. เอกสารที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	21
1. วิธีการประเมินโครงการ	21
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	24
3. ตัวแปรและตัวชี้วัด	24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	29
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	30

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	31
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	32
1. ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ	32
2. ผลการประเมินบริบทชุมชน (ระบบ C)	34
3. ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย (ระบบ A)	42
4. ผลการประเมินการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (ระบบ B)	43
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์	51
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	53
1. สรุปผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านยางน้อย	53
2. อภิปรายผล	54
3. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	55
4. ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	60
ภาคผนวก ก	61
ภาคผนวก ข	91
ภาคผนวก ค	104
ภาคผนวก ง	114
ภาคผนวก จ	116
ประวัติผู้เขียน	118

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1.1	องค์ประกอบของระบบซิพพ์โมเดล	2
2.1	แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม	15
2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม	17
3.1	รูปแบบการประเมินของอัลคิน	22
3.2	แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนกองทุนหมู่บ้านในรูปของ "ซิพพ์โมเดล"	28

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน.....	38
4.2	แสดงผลการประเมินบริบทของผู้กู้.....	44
4.3	ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย กลุ่มอาชีพค้าขาย.....	46
4.4	ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย กลุ่มอาชีพเกษตรกร.....	48
4.5	ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย กลุ่มอาชีพช่างต่าง ๆ	49
4.6	สรุปทุกกลุ่มอาชีพของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย 2544-2545.....	49
4.7	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละรายกองทุนหมู่บ้านยางน้อย พ.ศ. 2544-2545 โดยแยกตามกลุ่มอาชีพ.....	50

บทที่ 1
บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. (2544) "...โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง..." สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

บ้านยางน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด จึงควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านยางน้อยนี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงเป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report) ฉบับนี้

กรณีของกองหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัยเป็นบัณฑิตกองทุนได้เริ่มปฏิบัติงานเมื่อเดือนธันวาคม 2544 ถึง กันยายน 2545 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยต้องจัดทำรายงานประเมินโครงการในรูปแบบสารนิพนธ์

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ในประเด็นต่อไปนี้

2.1.1 บ้านยางน้อยมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 บ้านยางน้อยมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 บ้านยางน้อยมีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจของบ้านยางน้อยได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในบ้านยางน้อยมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 2.1

2.3 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในบ้านยางน้อย และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ใช้กรอบแนวคิดของ CIPP Model เป็นแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ในการประเมินโครงการ นำเสนอครั้งแรกโดย D.L.Stufflebeam และคณะ

นักการประเมินโครงการที่ใช้แบบจำลอง CIPP จะพิจารณาโครงการที่ถูกประเมินในเชิงระบบ (System Approach)

องค์ประกอบของระบบ

CONTEXT

แผนภูมิที่ 1.1 องค์ประกอบของระบบซิพพ์โมเดล

Stufflebeam แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

รูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP) หมายถึง "กระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจต่อทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่"

คำว่า CIPP นั้นมาจากคำย่อของส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงการที่จะทำการประเมิน ได้แก่

Context Evaluation : การประเมินสภาวะแวดล้อมของโครงการ ซึ่งหมายถึงการประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการ แต่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ จำนวนประชากร กระแสทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Input Evaluation : การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ หมายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลังคนหรือจำนวนบุคคลที่ต้องใช้งบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อาคารสถานที่ เครื่องมือ และครุภัณฑ์ การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยในการพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่ และช่วยให้เกิดการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการได้อย่างเหมาะสม

Process Evaluation : การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยเข้ามาใช้เหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

Product Evaluation : การประเมินผลผลิตโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่

จะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ การประเมินในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงขยายโครงการนำไปใช้ต่อเนื่องต่อไป และเพื่อล้มเลิกโครงการ

4. วิธีดำเนินการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมาย นโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาข้อมูลจากระเบียบของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย บริบทชุมชน กระบวนการดำเนินงาน สถานการณ์ปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้านยางน้อยซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ใช้ซิพพ์โมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำเป็นหมวดหมู่ดังนี้ พื้นฐานของชุมชนข้อมูลกองทุนหมู่บ้านยางน้อย เอกสารของทางราชการและข้อมูลเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัยจะยึดเอาหลักการ วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการประเมิน และปัจจัยต่าง ๆ ใน CIPP MODEL เป็นหลัก โดยยึดปัจจัยชี้วัดใน CIPP MODEL โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดทำให้เป็นระบบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อความเข้าใจ และทำการสรุปข้อมูล

ขั้นที่ 6 นำเสนอผลการศึกษาในสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้ได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย

2. ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย

3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านยางน้อย และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

4. ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบได้

บทที่ 2
เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่างๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 4 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบซิพพ์โมเดล
3. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบาย

รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายจัดตั้งโครงการกองหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 9 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารการจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน

3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

4. การติดตามการประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

5. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น

6. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยภูมิปัญญาของตนเอง

7. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

8. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

9. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาอธิปไตยพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแต่ละชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ" โดยมีชื่อย่อว่า "กทบ."

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่ง คราวละสองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งได้อีก

3. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย

2. ลาออก

3. เป็นบุคคลล้มละลาย

4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด

5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย

2. กำหนดแผนการจัดการหาเงินทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4. กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ

5. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษา จัดหา

6. ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบริหารกองทุน

7. แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน

8. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

9. เพื่อประโยชน์ ในการบริหารอาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ

10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11. การประชุมของอนุกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการโดยอนุโลม

12. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

13. ให้มีสำนักงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบายและแนวทางการบริหารกองทุน

5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์การต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อม

6. จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการ

10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก)

1.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่า

1. จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน

2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือ รอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 20(3) คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และ (4) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ข)

ทั้งนี้กรณีของกองทุนหมู่บ้านยางน้อยได้กำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

(รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ค)

1.4 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นหมู่บ้านที่มีผลผลิตที่เกิดจากอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
2. เป็นหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่กำหนด และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. คณะกรรมการมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่อง
   - 3.1 ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกตาย
   - 3.2 ข้อบังคับเกี่ยวกับการเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
   - 3.3 ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินและชำระคืนเงินกู้
   - 3.4 ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำบัญชีของกองทุน
   - 3.5 มีกลุ่ม / องค์กรชุมชนภายในหมู่บ้าน
   - 3.6 มีสมาชิกทั้งประเภทบุคคลและประเภทองค์กร/กลุ่มในชุมชน
   - 3.7 สมาชิกมีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้น/การออม/ค่าธรรมเนียม/เงินบริจาค
   - 3.8 สมาชิกมีการฝากเงินออม
4. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีวิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการกระจายประโยชน์อย่างทั่วถึงและมีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
5. มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ วิธีการในการควบคุมติดตามการใช้เงินกู้ และวิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้
6. กำหนดแนวทางในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านไว้อย่างชัดเจน

(รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ข)

1.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านยางน้อย

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีดังต่อไปนี้

ที่ตั้ง

กองทุนหมู่บ้านยางน้อย ตั้งอยู่ที่ศาลาวัดยางน้อยสามัคคีธรรม ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ของกองทุน

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น
3. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
4. เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี
5. เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี

แหล่งที่มาของกองทุน

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
2. เงินกู้ยืม
3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้านยางน้อย
4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
5. เงินฝากสัจจะ
6. เงินค่าหุ้น
7. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กร
8. เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน

คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้ที่พำนักหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านยางน้อย ติดต่อกันอย่างน้อย 1 ปี
2. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
3. อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
4. มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
5. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
6. เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุน

การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้สมัครจะต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าในการสมัครสมาชิก คนละ 5 บาท และต้องซื้อหุ้นๆ ละ 10 บาท อย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมด

สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ได้รับสิทธิในการกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านทุกคน รวมถึงมีสิทธิในการออกเสียงต่าง ๆ ในการประชุมของกองทุน หรือเสนอโครงการพัฒนาหมู่บ้านโดยอาศัยค่าใช้จ่ายจากดอกผลของเงินกองทุน นอกจากนี้สมาชิกยังมีสิทธิได้รับสวัสดิการจัดสรรจากดอกผลของเงินกองทุน

การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

สมาชิกจะขาดจากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อย เมื่อ

1. ตาย
2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออก
3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบกองทุน
6. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
8. มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับข้อ 6

(รายละเอียดปรากฏอยู่ในภาคผนวก ค)

1.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้

การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท แต่ในกรณีการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว และให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จากนั้นให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว โดยในการโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือหลักทรัพย์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

4. ให้คณะกรรมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา โดยการชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ โดยคณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กู้รายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่งหรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะ

กรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา ทั้งนี้สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพจะถูกห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี
(รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ข)

กรณีกองทุนหมู่บ้านยางน้อย การขอกู้ยืมเงินจะขอกู้เป็นรายบุคคลหรือขอกู้ในนามกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ให้สมาชิกที่มีความสนใจจะขอกู้เงิน เสนอคำขอกู้พร้อมโครงการต่อคณะกรรมการกองทุน และให้สมาชิกกองทุนจำนวน 2 คนเป็นผู้ค้ำประกัน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

ขั้นแรก ตรวจสอบคุณสมบัติของสมาชิกผู้กู้ว่าถูกต้องตามที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าว คือ ผู้กู้จะต้องเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย และเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและฝากเงินออมทรัพย์

ขั้นที่สอง พิจารณาโครงการขอกู้เงินว่าโครงการนั้นมีความจำเป็นและเหมาะสมกับวงเงินกู้ที่เสนอมา รวมถึงมีระยะเวลาการส่งคืนที่เหมาะสม นอกจากนี้โครงการที่เสนอมาจะต้องเป็นโครงการที่มีการดำเนินการจริง

ขั้นที่สาม ตรวจสอบสถานภาพของผู้กู้ รายได้ ประวัติทางการเงินและพิจารณาความสามารถในการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย นอกจากนี้ ยังนำประวัติการทำประโยชน์ให้กับหมู่บ้านมาร่วมพิจารณาด้วยในกรณีที่บุคคลนั้นมีประวัติทางการเงินไม่ดีเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ แล้ว คณะกรรมการมีมติเห็นสมควรอนุมัติให้กู้ยืมเงินได้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะเรียกสมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินมาทำสัญญาเงินกู้ และให้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารออมสิน แล้วนำสำเนาบัญชี หน้าที่มีหมายเลขบัญชียื่นต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อทำการโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ต่อไป

2. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิพพ์โมเดล

ใช้แนวความคิดและรูปแบบการประเมิน ตามแบบจำลองซิพพ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า "การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ"

โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

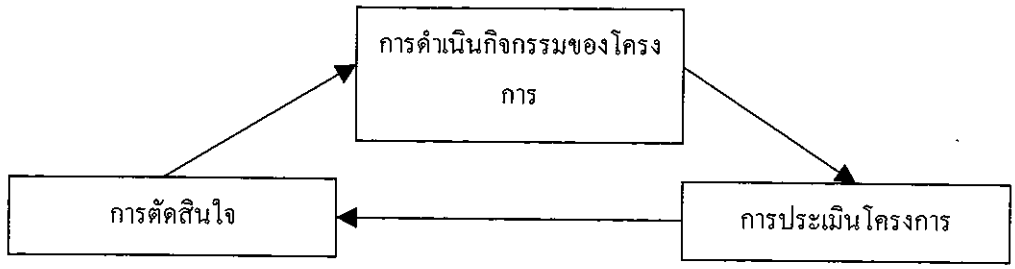

แผนภูมิ 2.1 แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (C : Context Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (I : Input Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (P : Process Evaluation) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (P : Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้โดยการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป และสตัฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

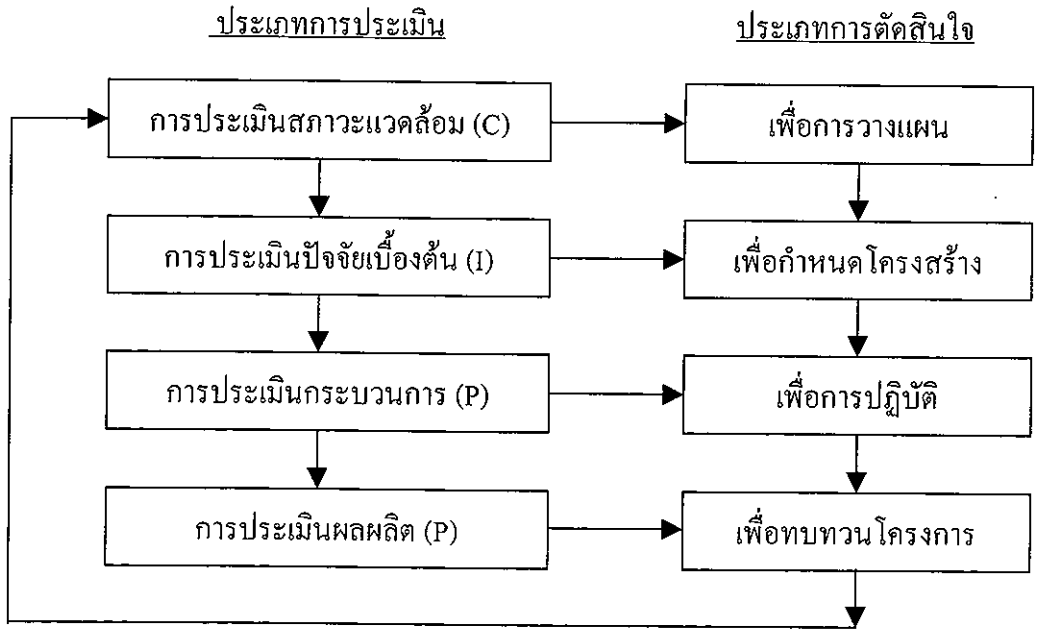

แผนภูมิที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตัฟเฟิลบีม

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิพพ์โมเดล ดังกล่าวมาแล้ว

3. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการในระยะที่ 2 (การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ) ต่อเนื่องจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นระยะที่ 1 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ โดยมีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้บัณฑิตได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถนำไปช่วยในการบริหารจัดการกองทุนในชุมชนที่ตนรับผิดชอบได้

ผลที่จะได้รับจากโครงการนั้น คาดว่าจะมีประโยชน์ต่อหลาย ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นตัวบัณฑิตเองที่ได้เพิ่มพูนความรู้ ยกระดับการศึกษาควบคู่ไปกับการเพิ่มประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ เพื่อให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น อันเนื่องจากวุฒิการศึกษาที่ได้รับ ตลอดจนมีรายได้และช่วยลดรายจ่ายของครอบครัว ในด้านของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นคาดว่าจะได้รับองค์ความรู้และได้ผู้ช่วยในการประสานงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน ส่วนผลที่มีต่อรัฐบาลนั้นคาดว่าโครงการนี้จะได้รับรายงานทั้งผลความก้าวหน้าการวิจัยและประเมินผลเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล และเพื่อนำไปสู่แผนดำเนินการในระยะที่ 3 คือ กองทุนเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนเพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับนโยบายที่เกี่ยวข้องอื่นๆของรัฐบาล เช่น นโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ นโยบายอินเตอร์เนตตำบล ฯ และผลที่มีต่อระดับประเทศนั้น คือ ประเทศชาติได้พัฒนาทรัพยากรบุคคลที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ลดปัญหาบัณฑิตว่างงานในสังคมได้ในระดับหนึ่ง ตลอดจนโครงการนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งในนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในด้านการใช้จ่ายอุปโภคบริโภคของรัฐบาลทางหนึ่งด้วย

4. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน. (2545) โครงการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้นำเสนอเกี่ยวกับการจัดโครงการนี้ว่า โครงการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้จัดเวทีประชาคมเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2545 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ มีผู้เข้าร่วมดังนี้ ประธานกองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านใหม่ กรรมการกองทุน นักศึกษาบัณฑิตอาสากองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านใหม่และอาจารย์นิเทศน์ ผลการจัดเวทีประชาคมพบว่า ทุกหมู่บ้านมีปัญหาหมดทุกที่แต่ปัญหาแตกต่างกันไป อาทิเช่น 1) คณะกรรมการขาดความร่วมมือ 2) คณะกรรมการขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ผู้กู้ขาดความรับผิดชอบในการชำระคืนเงินกู้ 4) ขาดเงินกองกลางในการบริหารกองทุน 5) คณะกรรมการขาดแรงจูงใจในการทำงาน เมื่อทราบถึงปัญหาทางนักศึกษาจึงได้คิดแนวทางแก้ไขคือ 1) สร้างจิตสำนึกให้แก่คณะกรรมการกองทุน 2) สร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้กู้ทราบเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่หมู่บ้านจะได้รับ หากผู้กู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด 3) ภาครัฐควรให้งบสนับสนุนในการบริหารและมีเงินเดือนเพื่อจูงใจกรรมการ เป็นต้น

คู่มือนักศึกษา. (2544) นำเสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้ กองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นระบบรากหญ้าของสังคม โดยมีการสนับสนุนให้คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ การจัดการระบบบริหารกองทุนนั้นเป็นการบริหารร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีสังคมที่เข้มแข็ง และมีเศรษฐกิจที่ยั่งยืนตลอดไป และเพื่อให้การพัฒนากองทุนเกิดอย่างต่อเนื่อง สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำโครงการเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยได้จัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตร การจัดการและประเมินโครงการเพื่อที่จะให้บัณฑิตมาช่วยเหลือกองทุนในด้านต่าง ๆ เป็นระยะเวลา 10 เดือน ทั้งนี้เน้นการศึกษาภาคทฤษฎีและภาคสนาม โดยให้บัณฑิตลงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองจริง ๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติทางอ้อมด้วย

ศัลยา ประชาชาติ (2545:16). ได้นำเสนอข้อมูลกองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นให้เศรษฐกิจโตขึ้น 0.80 % ได้นำเสนอผลการวิจัยไว้ 2 ชิ้น ได้แก่ งานวิจัยของ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สำรวจพบว่าเงินกองทุนหมู่บ้านกระตุ้นเศรษฐกิจ 0.80% ได้นำไปใช้จ่ายในกิจกรรมการผลิต และเงินเหล่านี้ระบุไว้ว่านำไปใช้ในภาคเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งโครงการกองทุนหมู่บ้านดังกล่าวหวังผลในระยะยาว ดังนั้น รัฐควรติดตามอย่างใกล้ชิด และอีกงานวิจัยเป็นกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาของกรมการพัฒนาชุมชน ได้สัมภาษณ์โดยสุ่มพื้นที่ตัวอย่าง พบว่า

ส่วนใหญ่นำไปลงทุนในภาคเกษตร วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่กู้เพื่อลงทุนเพิ่มและการนำเงินไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ไม่ใช่เรื่องน่าเป็นห่วงเท่ากับการช่วยชาวบ้านแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดทักษะฝีมือและความรู้ในการประกอบอาชีพ

นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์ (2544 : 32-33). นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านโดยเน้นจุดเด่นจุดด้อยของกองทุนดังต่อไปนี้ จุดเด่น คือ สามารถทราบว่าหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านมีความพร้อมมีความรับผิดชอบในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหรือไม่ จุดด้อย คือ ระยะเวลาในการกู้น้อยเกินไป และวงเงินการกู้ได้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท เป็นวงเงินที่น้อยเกินไป

"กองทุนหมู่บ้าน ต้องเป็นมากกว่ากองเงิน" (2545 : 25). นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเงินกำลังจะหมุนไป กำลังจะหมุนไปให้ชุมชน นั่นเป็นเพลงที่สร้างความหวังให้กับชาวบ้านเพราะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่กำลังจะเฟื่องฟูขึ้นมาได้ ในเวลาที่เศรษฐกิจย่ำแย่นั้น หลาย ๆ หมู่บ้านเป็นบ้านร้างเหลือเพียงคนแก่และเด็กเล็ก หนุ่มสาวออกไปทำงาน ดังนั้น รัฐบาลจึงได้จัดสรรเงินงบประมาณให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท แต่ชาวบ้านทุ่งหวัง จังหวัดสงขลา ไม่ตื่นเต้นกับกองทุน เพราะว่าชาวบ้านได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์มานานแล้ว ชาวบ้านยังส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านออกไปศึกษาด้านการแพทย์แผนไทย เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้แทนยาฝรั่ง ทุ่งหวังเป็นตัวอย่างกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีความเข้มแข็งในชุมชน แต่ที่แน่ ๆ คนเล็กคนน้อยทั้งหลายเหล่านี้ ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นว่ากองทุนไม่ใช่กองเงิน แต่เป็นอะไรที่ใหญ่โตและมีคุณค่ามากกว่าเงิน

"คนจนอด หาผู้ค้ำประกันไม่ได้" (2545 : 8). นำเสนอข้อคิดเห็นดังนี้ ชาวบ้านหมู่ 2 ตำบลเมืองพาน จังหวัดเชียงราย พูดถึงปัญหาของกองทุนหมู่บ้านว่า ยังมีปัญหาอีกมากมาย อาทิ เช่น กรรมการเลือกปฏิบัติให้เงินกู้ไม่เท่ากัน ส่วนใหญ่กรรมการเลือกที่จะให้ญาติก่อนคนอื่น และอีกข้อคือ คนจนส่วนมากไม่มีสิทธิเพราะหาคนค้ำประกันไม่ได้ ฉะนั้น หากรัฐบาลมุ่งหวังจะสร้างการผลิตในระดับรากหญ้า รัฐบาลก็ไม่อาจละเลยหรือปล่อยให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอุปสรรคต่อนโยบายนี้ต่อไป

"สอบบัณฑิตอาสาไม่โปร่งใส" (2544 : 8). นำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับส.ส.อุบลราชธานีเปิดเผยว่า ตนได้รับการร้องเรียนจากบัณฑิตอาสาจังหวัดต่าง ๆ กว่า 50 ราย ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการคัดเลือกบัณฑิตอาสา เข้าไปตรวจสอบโครงการกองทุนหมู่บ้านว่ามีการนำเด็กฝากของนักการเมืองเข้ามาทำงานแทนบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะต้องเลือกบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เป็นหลัก

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทที่ 3 ผู้จัดทำสารนิพนธ์จะนำเสนอรายละเอียดวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ เนื้อหาหลัก ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อย่อยดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัด
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

รายละเอียดของหัวข้อย่อยแต่ละข้อจะปรากฏอย่างละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ ภาษาอังกฤษเรียกหลายอย่าง เช่น System Theory , System approach ซึ่งแนวคิดของทฤษฎีเชิงระบบเป็นอีกตัวแบบที่เหมาะสมในการประเมินผลตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพราะเป็นการศึกษาและมองภาพชุมชนท้องถิ่นอย่างองค์รวมและเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยขององค์การหรือหน่วยเปลี่ยนสภาพ ซึ่งในที่นี้คือชุมชนท้องถิ่น หน่วยปัจจัยนำเข้า หน่วยนำออกผลผลิต และหน่วยผู้ใช้ผลผลิตซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมองค์การ

ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมินเชิงระบบ เช่น

รูปแบบการประเมินของ อัลคิน (Alkin)

มาร์วิน ซี อัลคิน (Marvin C Alkin, 1969) ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CSE (Center for the Study of Evaluation Approach) คือการประเมินเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งเป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

สรุปรูปแบบการประเมินของอัลคิน ได้แผนภาพดังนี้

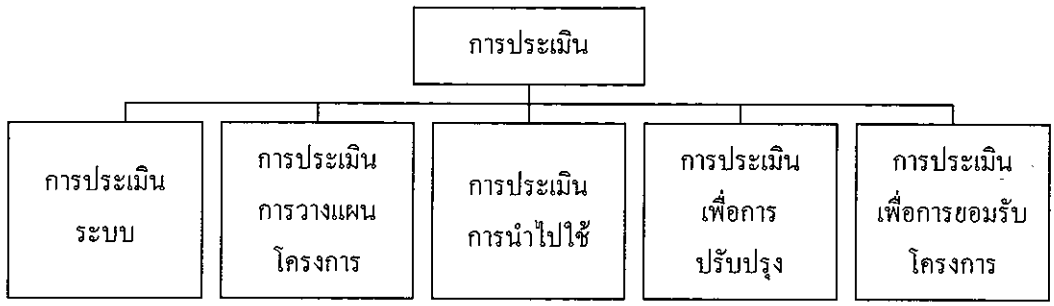

แผนภูมิที่ 3.1 รูปแบบการประเมินของอัลคิน

รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler)

โดยไทเลอร์ให้ความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ มีส่วนใดบ้างต้องปรับปรุงแก้ไข และถือว่าการประเมินโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน คือ กำหนดเนื้อหาทางการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสม เมื่อจบบทเรียนจึงประเมินผลโครงการ โดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน

ไทเลอร์ได้เสนอกรอบความคิดของการประเมินโครงการ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 6 ส่วน คือ

1. การประเมินวัตถุประสงค์ (Appraising Objectives)
2. การประเมินแผนการเรียนรู้ (Evaluating the learning Plan)
3. การประเมินเพื่อนแนะแนวในการพัฒนาโครงการ (Evaluation to Guild Program Development)
4. การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Evaluating Program Implement)
5. การประเมินผลลัพธ์ของโครงการทางการศึกษา (Evaluating the Outcome of an Educational Program)
6. การติดตาม (Follow up) และการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบิม (Stufflebeam)

โดย Stufflebeam และคณะ ได้พัฒนาหลักการและรูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) เพื่อใช้ในการประเมินโครงการ

แบบจำลองซิพพ์จะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินและดูผลสำเร็จของโครงการ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ช่วงเวลาการประเมินตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกันยายน 2545 โดยการประเมินจะแบ่งประเมินกองทุนหมู่บ้านออกเป็นสองระบบ คือ หน่วยระบบของการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยมองจากภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย และหน่วยระบบของการดำเนินกิจการของผู้กู้ โดยมองในส่วนของผู้กู้แต่ละราย แต่ทั้งนี้ทั้งสองระบบจะอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันหรือบริบทเดียวกันนั่นเอง

หากนำมาใช้กับการประเมินแบบซิพพ์โมเดล (CIPP Model) จะสามารถประเมินในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (C : Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านยางน้อย ซึ่งเป็นชุมชนที่ตั้งของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านยางน้อย เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาชาวบ้าน ความเข้มแข็งของชุมชน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (I : Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ เช่น นโยบายของรัฐบาล เงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุน การเตรียมความพร้อม การสร้างความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์

3. การประเมินกระบวนการ (P : Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เช่น การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน การตรวจสอบการใช้เงินกู้ การรับชำระหนี้ การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์

4. การประเมินผลผลิต (P : Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมด ที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้กู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดกองทุน การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ทัศนะคติของสมาชิกต่อกองทุน ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยเป็นประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถแจงนับจำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้านยางน้อย จำนวนสมาชิกกองทุนและจำนวนผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านยางน้อย

หน่วยในการวิเคราะห์ จะเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ซึ่งก็คือ กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรหมู่บ้านยางน้อยขึ้นมาเป็นตัวอย่าง โดยมีประชากรทั้งหมด 719 คน แบ่งเป็นหญิง 364 คน และชาย 355 คน จำนวนครัวเรือน 144 ครัวเรือน เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยผู้วิจัยจะทำการวิจัยโดยสุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรในหมู่บ้านยางน้อยตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยแยกตามพื้นที่ส่วนต่างๆของหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพ อายุ และเพศ

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการวิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยใช้ขนาดตัวอย่าง 30% ของครัวเรือนและประชากรทั้งหมดในหมู่บ้าน ผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานกองทุน รองประธานกองทุน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน สมาชิกผู้กู้เงินกองทุน และประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแต่อาศัยอยู่ในชุมชน

3. ตัวชี้วัดและตัวแปร

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัยแบ่งตัวชี้วัดการประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ ตัวชี้วัดบริบทและตัวชี้วัดการประเมินโดยภาพรวม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A และ B โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของประชาชนในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

1.2.5 ผู้นำชุมชน และการรวมกลุ่มในชุมชน

2.1 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบ คือ

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัดที่จะประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีดังนี้

2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ

2.1.1 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2. เงิน 1 ล้านบาท
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน
4. คณะกรรมการกองทุน
5. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

2.1.2 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. การคัดเลือกผู้กู้
2. การรับชำระหนี้
3. การทำบัญชีของกองทุน

2.1.3 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

1.1 จำนวนผู้กู้

1.2 ยอดเงินให้กู้

1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน

2. ผลผกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

2.1 ความรู้สึกของผู้ที่กู้ไม่ได้

2.2 การขยายกิจการของผู้กู้

2.3 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

3.1 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

3.2 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

3.3 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

2.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ

2.2.1 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
2. หนี้สินธนาคารของผู้กู้
3. หนี้นายทุนนอกระบบของผู้กู้
4. อาชีพหลักของผู้กู้

5. รายได้ของครอบครัว

2.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. เงินที่กู้มาได้
2. เงินอื่นๆ
3. สถานที่และวัตถุดิบ
4. เทคนิควิธีทำงาน

2.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1. การทำกิจการอย่างถูกวิธี
2. การหาตลาดที่ดี
3. การทำบัญชี

2.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่

1.1 รายได้เป็นเงิน

1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ

2.2 ผู้กู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง

2.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

1) ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
2) ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่องโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของระบบ A ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะ หน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าผู้กู้มีความขยันหมั่นเพียรและนำเงินที่กู้ได้ไปดำเนินการจริงตามโครงการที่เสนอ หน่วยระบบ B ก็น่าจะประสบความสำเร็จด้วย

แผนภาพที่ 3.2 แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปของ "ซิพพ์โมเดล"

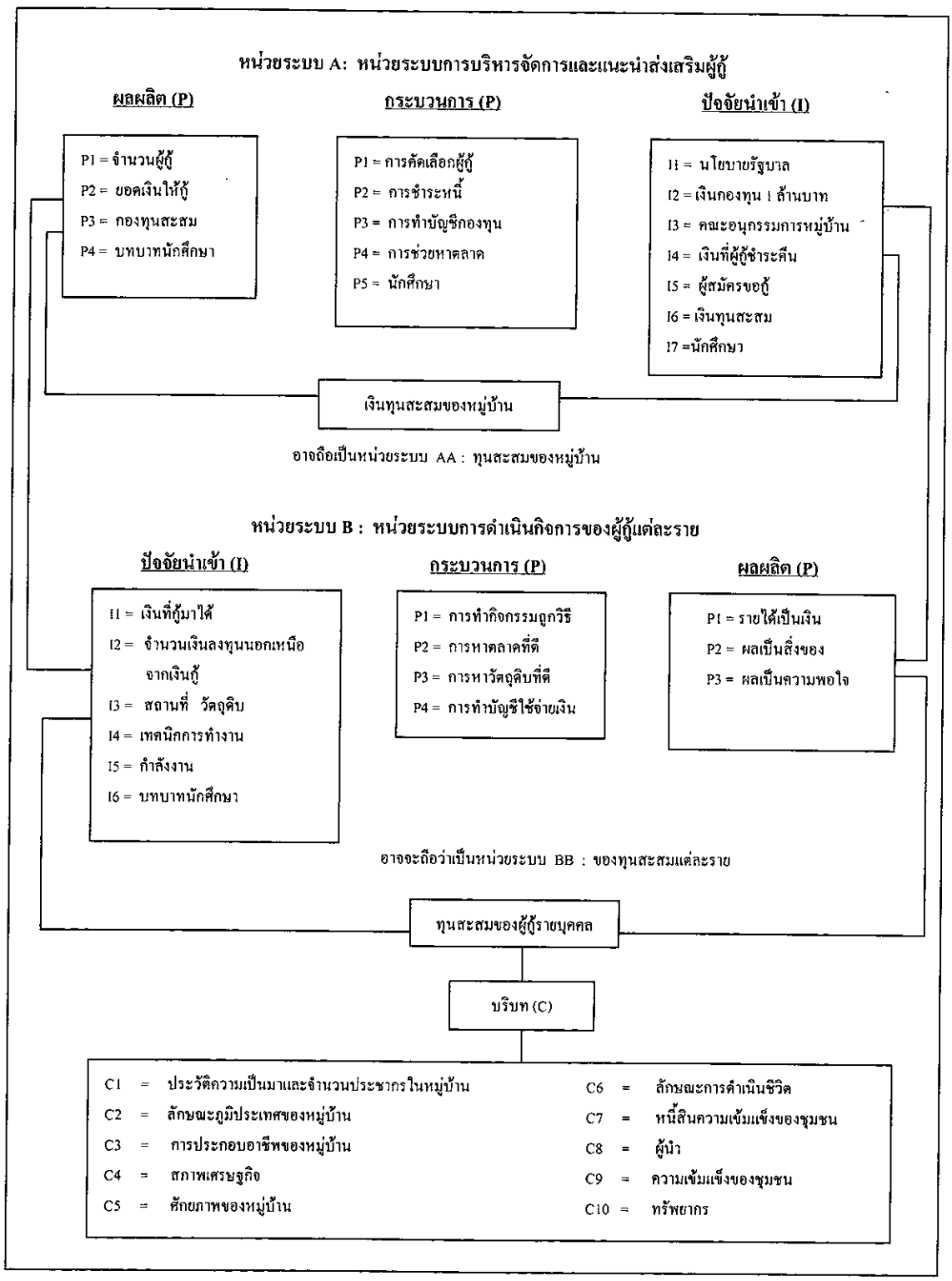

ที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดวิชาสารนิพนธ์ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา 2545 :21) และชุดวิชาการประเมินโครงการ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา 2545:49)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ต่อไปนี้ เพื่อใช้ในการหาข้อมูล

1. บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนในหมู่บ้าน)
   - ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้วคือข้อมูลมือสอง(Secondary Data)
2. บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
   - ใช้ตัวอย่างประมาณ 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน
3. บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
   - ใช้ตัวอย่างประมาณ 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้านจากกลุ่มตัวอย่าง จากการสัมภาษณ์ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไปในชุมชน (ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของกองทุน)
4. บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
   - รวบรวมจากเอกสารของกองทุนและสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน
5. บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคม การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
   - สรุปการจัดเวทีประชาคมกรรมการกองทุนในตำบล
6. บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคมกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
   - สรุปผลการจัดเวทีประชาคมของผู้กู้เงินแต่ละกลุ่มอาชีพ
7. บร.7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะคติของประชาชน)
   - รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน
8. บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ SMEs)
   - เลือกโครงการที่มีความเป็นไปได้ในตำบล มาจัดทำเป็นโครงการตัวอย่าง
9. บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
   - โดยสุ่มตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน
10. บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
    - สรุปจากการจัดเวทีประชาคมประชาชนในตำบล

11. บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณีของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน)

- รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสารกองทุน

12. บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

- รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary data)

1.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด โดยกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึก หรืออาจจะแสดงความเห็นใจทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกส่วนบุคคลมากขึ้น เป็นการสัมภาษณ์ตามหน่วยระบบ B คือการสัมภาษณ์ผู้กู้เป็นรายบุคคล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตาม บร.11

1.2 การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตุพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการการสังเกตโดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ แยกได้เป็น

1.2.1 การสังเกตโดยเข้ามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล (ตาม บร.11)โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

1.2.2 การสังเกตโดยบุคคลภายนอก ผู้วิจัยเป็นผู้การสังเกตโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกว่าตนถูกสังเกต เช่นการสังเกตการประกอบอาชีพของผู้กู้แต่ละราย และบันทึกข้อมูลได้ทันทีโดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิดในการประเมิน

1.3 เวทีประชาคมตำบล เป็นเวทีสะท้อนความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของกองทุน โดยประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ร่วมกันประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในตำบล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary data)

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้ว คือ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่

1. กชช 2 ค
2. เอกสารต่างๆ ของกองทุน
3. เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลหมู่บ้าน
4. แผนที่หมู่บ้าน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินโครงการดั้งนี้

6.1 วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นหลัก เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยเน้นประสิทธิภาพของกองทุนเป็นหลักรวมทั้งข้อเสนอแนะแก่ทางกองทุน

6.2 วิเคราะห์วิธีคิดเชิงระบบ โดยวิเคราะห์บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของกองทุนว่าแต่ละส่วนมีลักษณะเป็นอย่างไร

6.3 วิเคราะห์โดยพิจารณาจากตัวแปรและตัวชี้วัด ในแต่ละหน่วยระบบย่อย และชี้ให้เห็นว่าอนาคตของกองทุนจะเป็นอย่างไรเมื่อพิจารณาจากตัวแปรและตัวชี้วัดของหน่วยระบบย่อย

6.4 วิเคราะห์แล้วนำเสนอผลเพื่อทำสารนิพนธ์ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมมาได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี โดยค่าสถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูลเป็นค่าสถิติที่แสดงด้วยลักษณะและแปลผลอย่างครอบคลุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวนนักเรียน รายได้ของประชากรในชุมชน เป็นต้น

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหาหรือข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน ความเข้มแข็งของชุมชน ความสามัคคีของกรรมการกองทุน

บทที่ 4
ผลการติดตามประเมินโครงการ

เนื้อหาในบทที่ 4 นี้ เป็นการติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหาหลัก ๆ แบ่งเป็น 4 หัวข้อดังนี้ 1. ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ 2. ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C) 3. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A) 4. ผลการประเมินการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

1. ผลการประเมินบริบทระดับประเทศ

บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของที่ดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชากร สภาพความเป็นอยู่ของประชากร เศรษฐกิจภาคการเกษตร การผลิต การส่งออก ราคาสินค้าเกษตร การศึกษา และรายได้

1.1 ความยากจนของประเทศ

เมื่อพิจารณาถึงภาวะความยากจน โดยอาศัยเกณฑ์เส้นความยากจน พบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2531 สัดส่วนคนจนอยู่ในระดับร้อยละ 32.6 และลดลงเหลือร้อยละ 23.2 ในปี 2535 และเหลือเพียงร้อยละ 11.4 ในปี 2539 แต่เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ทำให้สัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ความยากจนเริ่มลดน้อยลง โดยสัดส่วนความยากจน ลดลงเหลือร้อยละ 13.0 ใน ปี 2544

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในปัจจุบันนี้ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม นโยบายแนวทางการช่วยเหลือของภาครัฐบาล กระทำผ่านกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีการให้สินเชื่อผ่านสถาบันการเงินพิเศษ ได้แก่ บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รวมทั้งการค้ำประกันสินเชื่อผ่านบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.)

1.3 ภาวะการณ์ขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ

มูลค่าการส่งออกของสินค้าลดลงจากปี 2543 เนื่องจากอุปสงค์ของประเทศลดลงตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก เช่น สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดสำคัญของประเทศคิดเป็นมูลค่าประมาณร้อยละ 35 ของมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมด เมื่อนำมาเทียบกับการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศแล้ว อุปสงค์ในประเทศที่มีการอ่อนตัวลงประกอบกับมูลค่าส่งออกลดลงมาก ทำให้มูลค่าการนำเข้าเมื่อเทียบกับปีก่อนลดลงตามไปด้วย

นอกจากนั้น อัตราการค้า (Terms of Trade) ที่ลดลงจากปี 2543 เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ดุลการค้าลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี 2544 นอกเหนือจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว

แม้ว่าการส่งออกที่ลดลงส่งผลให้การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดลดลงจาก 9,400 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในปี 2543 เป็น 6,200 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในปี 2544 แต่ดุลการชำระเงินในปี 2544 เกินดุลถึง 1,300 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา เทียบกับที่ขาดดุล 1,600 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ในปี 2543 โดยการเกินดุลการชำระเงินเป็นผลมาจากการไหลออกของเงินที่ลดลงมาก โดยเฉพาะการชำระหนี้ต่างประเทศของภาคเอกชน

ความอ่อนไหวด้านต่างประเทศของเศรษฐกิจไทยได้ลดลงตามลำดับ โดยยอดหนี้ต่างประเทศของไทย ณ สิ้นปี 2544 ลดลงเหลือประมาณ 69,000 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จาก 79,700 ล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ณ สิ้นปี 2543 โดยกว่าร้อยละ 80 ของหนี้ต่างประเทศทั้งหมดเป็นหนี้ระยะยาว นอกจากนี้ ฐานะเงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น แม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยได้ชำระหนี้ที่กู้ยืมตามโครงการช่วยเหลือของกองทุนการเงินระหว่างประเทศมาโดยต่อเนื่อง

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศไทย

การพัฒนาประเทศในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมจึงมีความยุ่งยากและสลับซับซ้อนตามไปด้วย เนื่องจากผลกระทบต่อเนื่องจากการสูญเสียอย่างเป็นลูกโซ่

ช่วงระยะเวลาก่อนปี 2518 สภาพแวดล้อมของประเทศไทยเสื่อมโทรมลงเนื่องจากปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและปัญหามลพิษต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเน่าเสียของแม่น้ำลำคลอง ซึ่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง ทำให้มีการจัดตั้งองค์การที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในประเทศไทย

1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้ของประชาชน

ในปัจจุบันความเดือดร้อนของประชาชน คือ การไม่มีงานทำ อาจจะมาเนื่องจากหลายสาเหตุ มีทั้งสาเหตุจากการเลือกงาน ไม่ยอมทำงานที่ลำบาก เป็นต้น นอกจากการไม่มีงานทำแล้ว

ความเดือดร้อนของประชาชนมีสาเหตุมาจากการขาดสาธารณูปโภคที่ครบถ้วน อันเนื่องมาจากภาครัฐ รวมถึงภาคเอกชนด้วย ก่อให้เกิดการกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อหาสิ่งที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ชีวิตได้ บางทีการกู้หนี้ยืมสินก็อาจจะมีการนำเอาสิ่งของไม่ว่าจะเป็นที่ดินหรือบ้านเรือนไปจำนอง และเมื่อถึงกำหนดการไถ่ถอนหรือชำระหนี้ก็ไม่สามารถทำตามสัญญาได้ ทำให้ที่ดินหรือว่าบ้านเรือนรวมทั้งไร่นาถูกยึดไปก็จะเกิดปัญหาการไม่มีที่ทำมาหากินขึ้นมาอีก ทางภาครัฐจึงได้พยายามแก้ปัญหาให้แก่ชาวบ้าน โดยการส่งบุคลากรลงไปให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านเหล่านั้นเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

1.6 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นสังคมชนบท

เนื่องจากในสังคมชนบทจะประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเป็นหลัก และแทบจะทุกคนมีระดับการศึกษาต่ำ ทำให้เกิดปัญหาการเรียนรู้หนังสือ เกิดปัญหาการขาดที่ดินทำกิน เกิดปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นฐาน เพื่อไปประกอบอาชีพใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเก่า นอกจากนั้นยังได้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดอีกด้วย

1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่เข้ามาสู่สังคมไทย ทำให้คนไทยเป็นจำนวนมากหันไปเอาแบบอย่างและทิ้งวัฒนธรรมไทยไปเสียสิ้น คนไทยที่หันไปนิยมวัฒนธรรมต่างประเทศต่างพากันคิดว่า การประพฤติตามแบบอย่างวัฒนธรรมต่างประเทศนั้น เป็นเรื่องที่ทันสมัย

เมื่อหันมาดูในด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย ก็ย่อมประจักษ์ชัดเจนว่า ลักษณะไม่มั่นคงเลย ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล ปัญหาค่าของเงินบาทที่ตกต่ำลง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะเงินเฟ้อ และฝืดอย่างรุนแรง ทำให้ค่าครองชีพของประชาชนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

2 ผลการประเมินบริบทชุมชน (ระบบ C)

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านยางน้อย

จากการบอกเล่าของผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ไม่สามารถให้คำตอบได้ว่าหมู่บ้านนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร บอกได้แค่เพียงว่าหมู่บ้านนี้ น่าจะเกิดมาก่อนที่จะมีการใช้พุทธศักราช เพราะตั้งแต่เกิดมาก็เห็นว่ามีหมู่บ้านนี้เกิดขึ้นมาแล้ว มีบ้านเรือนอยู่ประมาณ 10 หลังคาเรือน บริเวณในหมู่บ้านมีต้นยางต้นเล็ก ๆ อยู่จำนวนมาก พื้นที่สมัยก่อนจะเป็นป่า และมีห้วย หนองน้ำอยู่ทั่วบริเวณบ้าน เช่น หนองตะโก หนองไทร หนองห่าง หนองตะปาน ฯลฯ และมีแหล่งน้ำที่สำคัญ ซึ่งเรียกว่า “สระโบสถ์” ไว้สำหรับใช้อุปโภคบริโภค บริเวณกลางหมู่บ้านเป็นที่ว่างเปล่า เรียกว่า “เดิ่นวัด” บริเวณรอบ ๆ เดิ่นวัดจะมีต้นตาลสูงอยู่รอบ ๆ

ประชากร ในหมู่บ้านยางน้อย มีจำนวน 144 ครอบครัว มีบ้านจำนวน 168 หลังคาเรือน ประชากรทั้งสิ้น 719 คน ชาย 355 คน หญิง 364 คนที่อยู่จริง

ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้าน บ้านยางน้อย อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมือง ระยะทางห่างจากตัวอำเภอเมืองนครราชสีมา 12 กิโลเมตร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านหัวสิบ	ตำบลบ้านใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านยางใหญ่	ตำบลสุรนารี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านมะขามเฒ่า	ตำบลบ้านใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับบ้านหนองเป็ดน้ำ	ตำบลโคกกรวด

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นดินเป็นดินเหนียวปนดินร่วนดำ

ลักษณะการตั้งหมู่บ้าน

จากการสังเกต ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านยางน้อย หมู่ 11 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีลักษณะการตั้งบ้านเรือนส่วนใหญ่ เป็นบ้านชั้นเดียว คิดเป็นร้อยละ 60 % รองลงมาเป็นบ้านสองชั้น คิดเป็นร้อยละ 35 % ลักษณะเป็นกระท่อมหรือเป็นแบบที่พักอาศัยชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ 5% ทุกครัวเรือนมีห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะ ห้องครัวที่ใช้ในการประกอบอาหารทุกหลังคาเรือนอยู่ติดกับห้องน้ำ และมีการแบ่งพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วนและเหมาะกับสภาพการใช้งาน

ชาวบ้านใช้โอ่งเป็นภาชนะที่ใช้กักเก็บน้ำฝนไว้อุปโภคบริโภค มีประมาณหลังคาเรือนละ 2 - 4 ลูก เครื่องอำนวยความสะดวกในบ้านที่ชาวบ้านมีมากที่สุด คือ โทรทัศน์

การคมนาคม

การคมนาคมของชาวบ้านยางน้อย โดยใช้ถนนมิตรภาพ สายกรุงเทพฯ – นครราชสีมา จากอำเภอเมืองนครราชสีมา ประมาณ 12 กิโลเมตร

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

ชาวบ้านยางน้อย มีแหล่งน้ำไว้อุปโภคบริโภค คือ สระโบสถ์ มีขนาดประมาณ 400 ตารางวา เป็นสระน้ำสาธารณะ ใช้ได้ตลอดทั้งปี เป็นแหล่งน้ำสำหรับเกษตรกรที่ทำการเกษตรอยู่บริเวณใกล้เคียง ในปัจจุบันมีโครงการน้ำประปาหมู่บ้าน ซึ่งใช้บริโภคในหมู่บ้านยางน้อย และบ้านหัวสิบ

ระบบสาธารณูปโภค

บ้านยางน้อยมีไฟฟ้าใช้ ในปี พ.ศ. 2517 ปัจจุบันมีครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 144 ครัวเรือน

มีประปาหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2536 ปัจจุบันมีครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน 144 ครัวเรือน

ปัจจุบันถนนในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ความยาวทั้งหมด ประมาณ 3,700 เมตร และถนนลาดยาง ความยาวประมาณ 500 เมตร

ระบบสังคมและวัฒนธรรม

ภาพทางสังคมในอดีตชาวบ้านอยู่กันแบบเครือญาติ ไม่ใช่พี่น้องคลานตามกันมาแต่อยู่กันอย่างอบอุ่น มีความเอื้ออาทร และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พบปะพูดคุยกันอยู่ตลอดเวลา ทุกคนมีความรักความสามัคคีที่ดีต่อกัน อยู่กันอย่างมีความสุขท่ามกลางบรรยากาศ ทางธรรมชาติอันอบอุ่น

ในปัจจุบันปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบสังคมในหมู่บ้านมากที่สุดคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น เงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตเพื่ออนาคตของตนเองและครอบครัว จึงทำให้ทุกคน ทุกครอบครัวต้องพยายามต่อสู้ดิ้นรน ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดน้อยลง

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่ง คือ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จากนโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาลในปัจจุบันทำให้ชนบทมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น และมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ทำให้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในหมู่บ้านที่ทุกคนได้ถือปฏิบัติกันมาช้านานบางอย่างต้องถูกแทรกแซงและถูกทำลายไปอย่างน่าเสียดาย ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางด้านนี้ ซึ่งจะเห็นชัดเจนมากในกลุ่มของเด็กและเยาวชน เช่น การแต่งกายตามแฟชั่น โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

ภาพสังคมในอนาคตของหมู่บ้านที่ต้องการอยากเห็น คือ อยากให้ทุกคนในหมู่บ้านมีความรักสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความรักใคร่ปองดองกันฉันท์พี่น้อง ไม่เห็นแก่ตัว หรือเอารัดเอาเปรียบกัน พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ประพฤติปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูกหลาน พยายามอบรมสั่งสอนลูกหลานให้ประพฤติตนเป็นคนดี และสืบทอดวัฒนธรรมอันดีของหมู่บ้านให้คงอยู่สืบไป ส่วนลูกหลานก็ควรรัก เคารพ และให้เกียรติ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอนของท่านอยู่เสมอ นอกจากนี้ ต้องคอยดูแลพ่อ แม่ เมื่อเจ็บป่วยหรือแก่ชรา และให้ทุกคนทุกฝ่ายได้ร่วมพลังกาย พลังใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน

ยางน้อยให้มีความเจริญก้าวหน้า และทุกคนในหมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข มีความรักและสันติตลอดไป

เครือญาติ

ชาวบ้านยางน้อยส่วนใหญ่อาศัยอยู่แบบครอบครัวขยายกึ่งครอบครัวเดี่ยว มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีความรัก ความสามัคคีที่ดีต่อกัน โดยมีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันในหมู่บ้านเป็นสื่อเชื่อมความสัมพันธ์อันดีกับทุกคนในหมู่บ้านมาโดยตลอด

ผู้นำและการเมือง การปกครอง

ผู้นำอย่างเป็นทางการแต่งตั้งประจำหมู่บ้านมาจากการคัดเลือกผู้ใหญ่บ้าน

1.	นายสังเวียน	ปรีชัยญาณ	ผู้ใหญ่บ้าน
2.	นายนรินทร์	กฤษณะสุวรรณ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3.	นายสำรวย	เทินชะเกต	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4.	นายอนันต์	บุญทัน	สมาชิก อบต.
5.	นางชรถ	พงษ์ใส	สมาชิก อบต.
6.	นางรัชนีกร	อรุณรัตน์	อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านยางน้อยหัวสิบ

คณะกรรมการหมู่บ้านมีดังนี้

1.	นางสายพิณ	จอมเกาะ	อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน
2.	นางฉลวย	เพียงใหม่	ตัวแทนกลุ่มสตรี
3.	นายมงคล	ศรีเมือง	ฝ่ายการศึกษา
4.	นางสาวอุทัย	แดงใหม่	ฝ่ายการคลัง
5.	นายสมศักดิ์	ปานปรีชา	ผู้ทรงคุณวุฒิ
6.	นายประจวบ	กิ่งโคกกรวด	ผู้ทรงคุณวุฒิ
7.	นายสำราญ	แสดใหม่	ผู้ทรงคุณวุฒิ
8.	นายน้อย	กูบโคกกรวด	ผู้ทรงคุณวุฒิ
9.	นายเสงี่ยม	กิ่งโคกกรวด	ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร
10.	นายปรีชา	วิเศษพลกรัง	ตัวแทนกลุ่มปศุสัตว์

การมีส่วนร่วมของประชาชน

ชาวบ้านยางน้อย ช่วยกันดำเนินการต่าง ๆ เช่น การทำบุญ ประเพณี การร่วมกิจกรรมกับทางวัด กิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านยางน้อย

เศรษฐกิจ

ชุมชนบ้านยางน้อย ส่วนมากมีอาชีพหลัก คือ รับจ้าง ประมาณ 61 % ค้าขาย 20 % ทำนา 11 % บ้านยางน้อยมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ร้อยละ 85 ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ร้อยละ 15

ตารางที่ 4.1 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน คือ

รายได้	จำนวน (ครอบครัว)
1,000 – 5,000	4
5,001 – 10,000	9
10,001 – 20,000	7
20,001 – 30,000	12
30,001 – 50,000	23
50,001 – 100,000	68
รวม	123

หน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมอาชีพในชุมชน คือ

1) หน่วยงานพัฒนาชุมชน
2) หน่วยงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
3) หน่วยงานสหกรณ์การเกษตร
4) หน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน

หน่วยงานเหล่านี้ เข้ามาพัฒนาชุมชนในเรื่องของการประชุม การอบรม การศึกษาดูงาน การฝึกอาชีพ การปล่อยสินเชื่อเพื่อการเกษตร การสนับสนุนพันธุ์พืช ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมาก

วัดและประเพณี

ชุมชนบ้านยางน้อย มีขนบธรรมเนียมประเพณีตามเทศกาล เช่น เทศน์มหาชาติ สงกรานต์ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้อาวุโสเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคลาง เชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิของศาลตาปู่

- เชื่อเรื่องศาลตาปู่ จะทำพิธีเลี้ยงศาลตาปู่ในเดือน 6 การไหว้ศาลตาปู่ ประกอบด้วยเครื่องเซ่น ข้าวใหม่สุก หัวหมู ไก่ต้ม ดอกไม้ธูปเทียน ผลไม้ เครื่องดื่ม การเซ่นไหว้เพื่อให้ได้ผลผลิตดี และฝนตกต้องตามฤดูกาล

การไปวัด

ชาวบ้านยางน้อยไปวัดเป็นประจำทุกวันพระ เพราะวัดเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ เป็นศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ชาวบ้านไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม ฟังธรรม และทำบุญเพื่อความสุขและความสบายใจ

วัดยางน้อยในปัจจุบันมี หลวงพ่อบุญ ธรรมวิริโย เป็นเจ้าอาวาสวัด

บทบาทของพระ จะดำเนินในเรื่องกิจของสงฆ์ เทศน์ อบรม สั่งสอน เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติดี ดำเนินกิจกรรมทางศาสนา นอกจากนั้น วัดยังให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่ชาวบ้านที่เดือดร้อน และช่วยเหลือกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านอีกด้วย

บทบาทของวัดเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและกิจกรรมของหมู่บ้าน

ชุมชนกับพระ ส่วนใหญ่พระและชุมชนไม่มีปัญหากัน เพราะส่วนใหญ่ชาวบ้านยางน้อยนับถือศาสนาพุทธ และให้ความเคารพนับถือเจ้าอาวาสและพระลูกวัดทุกองค์ มีการประสานงานกันระหว่างพระกับชาวบ้าน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ

ชุมชนกับวัด ชาวบ้านยางน้อยส่วนใหญ่มีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา มีการเข้าวัดเข้าร่วมพิธีและกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

ประเพณีขึ้นใหม่	เดือนอ้าย
ประเพณีสงกรานต์	เดือนห้า
ประเพณีเลี้ยงศาลตาปู่	เดือนหก
ประเพณีเข้าพรรษา	เดือนแปด
ประเพณีเทศน์มหาชาติ	เดือนสิบเอ็ด
ประเพณีทำบุญทอดกฐิน	เดือนสิบเอ็ด

โรงเรียนและการศึกษา

หมู่บ้านยางน้อย มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง ชื่อโรงเรียนบ้านยางน้อยหัวสิบสังกัดการประถมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นอาคารไม้ 2 ชั้น 1 หลัง และอาคารไม้กึ่งปูน 1 ชั้น 1 หลัง ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2516 ปัจจุบันมีครู 8 คน เด็กนักเรียน จำนวน 125 คน เป็นสถานที่สำหรับให้การศึกษาแก่ลูกหลาน ชาวบ้านยางน้อยและบ้านใกล้เคียง นอกจากนั้นโรงเรียนยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับ ทุกฝ่ายมาโดยตลอด จนเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน

ด้านสาธารณสุข

ประชากรในหมู่บ้านยางน้อย มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ชาวบ้านได้รับความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง

การรักษาพยาบาล ปัจจุบันหมู่บ้านได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค โดยสถานพยาบาลที่ชาวบ้านยางน้อยใช้บริการ คือ สถานีอนามัยบ้านใหม่

สำหรับคนชรา และคนพิการในหมู่บ้าน ก็จะมีแพทย์ประจำตำบลเข้ามาให้การช่วยเหลือ โดยการออกตรวจอาการของคนในพื้นที่

สถานีอนามัย ได้มีการจัดตั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2534 เพื่อดูแลสุขภาพอนามัย และดำเนินงานสาธารณสุขภายในหมู่บ้านอย่างทั่วถึง และครอบคุมงานสาธารณสุขทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีสุขภาพอนามัยที่ดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

องค์กรในชุมชน

บ้านยางน้อยมีการจัดตั้งองค์กรหลายองค์กร ในที่นี้ จะกล่าวคือ องค์กรหลักของชุมชนบ้านยางน้อย ซึ่งมี 2 องค์กรด้วยกัน คือ

1) กลุ่มออมทรัพย์
2) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

เริ่มดำเนินการก่อตั้งเมื่อวันที่ 2536 ผู้ริเริ่มในการก่อตั้งคือ พัฒนากรตำบลบ้านใหม่เข้าไปดำเนินการทำประชาคมหมู่บ้าน ผลสรุปคือการที่ชาวบ้านไม่มีเงินลงทุน เพื่อการผลิตจึงได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมาเพื่อระดมเงินฝากของสมาชิก มีสมาชิกเข้าร่วมดำเนินการเริ่มแรกของการก่อตั้งจำนวน 15 คน เงินออม 10,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 156 คน เงินออมมีเพิ่มขึ้นเป็น 204,050 บาท กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านยางน้อย มีคณะกรรมการดำเนินงาน ดังนี้

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. นายสมศักดิ์	ปานปรีชา	ประธาน
2. นายอนันต์	บุญทัน	รองประธาน
3. นายมงคล	ศรีเมือง	เลขานุการ
4. นางสาวอุทัย	แดงใหม่	เหรัญญิก
5. นางสายพิณ	จอมเกาะ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
6. นางสำอางค์	ตั้งวรพงศ์ชัย	ฝ่ายบัญชี
7. นายน้อย	กูบโคกกรวด	ฝ่ายตรวจสอบ

8.	นางละมัย	คำคล้าย	ฝ่ายตรวจสอบ
9.	นายนรินทร์	กฤษณะสุวรรณ	ปฏิคม
10.	นายสำรวย	เทินษะเกตุ	ประชาสัมพันธ์
11.	นางฉลวย	เพียงใหม่	กรรมการ
12.	นางเฉลา	เพียงใหม่	กรรมการ

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข

กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) บ้านยางน้อย หมู่ 11 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2534 ผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข คือ คณะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยตำบลบ้านใหม่ โดยการรับสมัครและคัดเลือกบุคคลที่มีความเสียสละและมีความสมัครใจที่จะทำงานด้านสาธารณสุขในหมู่บ้าน ได้รับเงินสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุข ปัจจุบันมีสมาชิก 12 คน มีคณะกรรมการดำเนินการ ดังนี้

1.	นางชรถ	พงษ์ใส	ประธาน
2.	นางสายพิณ	จอมเกาะ	รองประธาน
3.	นางเสาวรักษ์	ชัยบุญนนท์	รองประธาน
4.	นางสมาน	ผินสูงเนิน	เลขานุการ
5.	นางนาตยา	ดอกสันเทียะ	ทะเบียน
6.	นางอารีย์	แสงมะเริง	เหรัญญิก
7.	นางฉลวย	เพียงใหม่	ประชาสัมพันธ์
8.	นางเฉลา	กูบโคกกรวด	กรรมการ
9.	นางลำจุล	กูบโคกกรวด	กรรมการ
10.	นางช้อย	เพียงใหม่	กรรมการ
11.	นางสาวทัศนีย์	ศรีเมือง	กรรมการ
12.	นางกิ่งกมล	ศรีแสง	กรรมการ

สำหรับกลุ่มและองค์กรภายในชุมชนบ้านยางน้อย มีองค์กรภายนอกเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุน ดังนี้

1. สาธารณสุข
2. พัฒนาชุมชน
3. เกษตรตำบล

องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อเป็นตัวแทนในเรื่องของ งบประมาณใน

การบริหารงานของชุมชนหรือหมู่บ้านของตนเองโดยเป็นงบประมาณเกี่ยวกับสาธารณูปโภคเพื่อชุมชน

3. ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย (ระบบ A)

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อยโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A จะพิจารณาเชิงระบบ โดยแบ่งเป็น การประเมินปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผลการประเมินโครงการปัจจัยนำเข้า พบว่า

นโยบายของรัฐบาล (I_1) พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลว่ารัฐบาลมีนโยบายนี้มาเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านในเรื่องเงินทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินให้ชาวบ้าน

เงิน 1 ล้านบาท (I_2) พบว่า เงินที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้หมู่บ้าน เพื่อนำมาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านนั้น มีการจัดประชาคมในวันที่ 22 กรกฎาคม 2544 ได้รับเงินโอนในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2544 และได้นำเงินปล่อยให้สมาชิกกู้เรียบร้อยแล้ว มีสมาชิกทั้งหมด 110 ราย

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน (I_3) พบว่า กองทุนหมู่บ้านยางน้อย ได้จัดเวทีประชาคมในวันที่ 22 กรกฎาคม 2545 ณ ศาลาวัดยางน้อยสามัคคีธรรม โดยมีคณะอนุกรรมการระดับตำบลบ้านใหม่ คือ ปลัด อบต. เจ้าหน้าที่ส่วนกลาง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านยางน้อยทุกคน ได้ร่วมคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย โดยการเสนอชื่อบุคคลต่าง ๆ และลงคะแนนเสียงกัน จึงได้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อยจำนวน 12 ท่าน ด้วยวิธีที่โปร่งใส

เงินที่ผู้กู้ชำระคืน (I_4) พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีการชำระเงินกู้คืนแบบรายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน และรายปี พร้อมดอกเบี้ย โดยกองทุนหมู่บ้านยางน้อย คิดดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี ถ้ามีสมาชิกคนใดไม่ส่งตามกำหนด คณะกรรมการจะปรับเงินร้อยละ 0.25 บาทต่อวัน จนกว่าจะได้เงินครบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย มิฉะนั้นผู้ค้ำประกันต้องมีส่วนร่วมทันที

บัณฑิตอาสากองทุนหมู่บ้านยางน้อย (I_5) พบว่า บัณฑิตอาสามีบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกองทุนหมู่บ้านยางน้อย เช่น การจัดทำเวทีประชาคม การประชุมกองทุนหมู่บ้านยางน้อย การให้ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ และประสานงานกับส่วนกลาง

3.2 ผลการประเมินกระบวนการ กองทุนหมู่บ้านยางน้อย

การคัดเลือกผู้กู้ (P_1) พบว่า โปร่งใส เป็นระบบ และชัดเจน ผู้กู้ต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อยก่อน แล้วจึงจะมีสิทธิยื่นคำขอกู้ การคัดเลือกผู้กู้นั้น พิจารณาจากผู้ค้ำประกัน หลักทรัพย์ วัตถุประสงค์ในการขอกู้ และความน่าเชื่อถือในการชำระเงินคืนแก่กองทุนหมู่บ้านยางน้อย

การชำระหนี้ (P_2) พบว่า สมาชิกให้ความสำคัญกับการชำระเงินคืนต่อกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างมาก เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านยางน้อยได้มีการชำระเงินคืนแล้ว สมาชิกทุกคนให้ความร่วมมือดี

การทำบัญชี (P_3) พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีเหรัญญิกเป็นผู้รับผิดชอบ และขณะนี้ยังไม่พบปัญหาใด

บทบาทของนักศึกษา (P_4) พบว่า บัณฑิตช่วยในการประสานงานกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อย

3.3 ผลการประเมินผลผลิตของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย

ผลโดยตรง พบว่า กองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีสมาชิกทั้งหมด 110 ราย ปล่อยกู้ 66 ราย โดยนำเงินมาประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้ทุกคนได้นำเงินไปประกอบอาชีพแตกต่างกันไป โดยแยกได้ดังนี้ อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกร และอาชีพช่างต่าง ๆ

ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า สมาชิกมีความร่วมมือในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านยางน้อยมากขึ้น ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านยางน้อย เกือบทุกครั้งที่มีการประชุม มีความสามัคคีกัน มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้น มีความรักใคร่ปรองดองกัน ช่วยเหลือกัน และมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้

4. ผลการประเมินการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (ระบบ B)

การประเมินการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย จะพิจารณาจากปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ซึ่งมีจำนวนสมาชิก 110 ราย ปล่อยกู้ 66 ราย แบ่งตามกลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มอาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกร อาชีพช่างต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละรายของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย จะพิจารณาจากตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ ความรู้ ทรัพย์สิน หนี้สิน หนี้สินนอกระบบ อาชีพหลัก รายได้ ประสบการณ์ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลประเมินบริบทของผู้กู้โดยแยกตามกลุ่มอาชีพ

ตารางที่ 4.2 แสดงผลการประเมินบริบทของผู้กู้

ลำดับ	ชื่อ – นามสกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน (กองทุน)	หนี้สินนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (เฉลี่ย)	ประสบการณ์ (ปี)
1.	นางสาวทัศนีย์ ศรีเมือง	ม.3	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	3,000	4
2.	นายสว่าง โนใหม่	ม.3	บ้าน,ที่ดิน	15,000	80,000	รับจ้าง	8,000	20
3.	นายอนันตร์ นาคสูงเนิน	ป.6	บ้าน	10,000	10,000	รับจ้าง	4,000	10
4.	นางสาวิตรี อนันกะสะ	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	แม่บ้าน	-	-
5.	นางจันทร์ ด้วงเจริญ	ป.4	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	30
6.	นางประหยัด แดงใหม่	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	12,000	-	รับจ้าง	6,000	10
7.	นายหลี สายเชื้อ	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	-	-	-
8.	นางลมุล เนินดี	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	20
9.	นางภานีย์ พรหมพะเนาว์	ม.3	บ้าน	12,000	-	รับจ้าง	4,500	5
10.	นางชรถ พงษ์ใส	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	12,000	20,000	รับจ้าง	4,000	15
11.	นายจวน กูบโคกกรวด	ม.3	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	3,800	7
12.	นางจันทร์ดี ปันธง	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	15,000	50,000	ค้าขาย	5,000	30
13.	นางสมโภชน์ พอสูงเนิน	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	ค้าขาย	4,000.	14
14.	นายประจวบ กิ่งโคกกรวด	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	15,000	20,000	รับจ้าง	7,000	15
15.	นางสุภาพ แหนงใหม่	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	ค้าขาย	6,000	10
16.	นางบัวคลี่ เกิดจันทึก	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	ค้าขาย	4,000	8
17.	นายนพรัตน์ กูบโคกกรวด	ป.6	บ้าน	12,000	-	รับจ้าง	5,000	3
18.	นายสมพร นาคสูงเนิน	ป.6	บ้าน	15,000	-	ค้าขาย	3,500	5
19	นางสมาน ผินสูงเนิน	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	50,000	ค้าขาย	4,000	1
20.	นางเนื่อง โชติช่วง	ป.4	บ้าน	10,000	-	-	-	-
21.	นางนวลสวาสดิ์ พัดใหม่	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	50,000	ค้าขาย	5,000	16
22.	นางฉลวย อิ่มหมื่นไวย	ป.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	3,500	6
23.	นางนาตยา ดอกสันเทียะ	ป.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	4
24.	นางอัจฉรา แสนใหม่	ป.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	3,800	7
25.	นางฐิติยา จันทร์จำปา	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	70,000	ค้าขาย	5,000	2
26.	นางสายพิณ จอมเกาะ	ป.6	บ้าน	15,000	-	ค้าขาย	5,000	4
27.	นางสาวดวงรัตน์ บุตรแก้ว	ปวช.	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	6,000	5
28.	นายสำรวย เทินชะเกตุ	ม.6	บ้าน, ที่ดิน	8,000	-	รับจ้าง	5,000	7
29.	นายสังเวียน ปรีชัยญาณ	ม.3	บ้าน	12,000	-	รับจ้าง	6,000	17

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ – นามสกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน (กองทุน)	หนี้สินนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (เฉลี่ย)	ประสบการณ์ (ปี)
30	นางประนอม ปานศรีแก้ว	ป.4	บ้าน	8,000	-	รับจ้าง	3,000	15
31	นางสายใจ กิจโกศล	ม.3	บ้าน	8,000	-	ค้าขาย	5,000	2
32.	นางสำอางค์ ตั้งวรพงศ์ชัย	ปวช.	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	ค้าขาย	5,000	1
33.	นายสมาน เจริญกรัด	ป.4	บ้าน	8,000	-	รับจ้าง	4,500	10
34.	นางสมจิตร์ แสนใหม่	ป.4	บ้าน	8,000	-	แม่บ้าน	-	-
35.	นางกิ่งกมล ศรีแสง	ป.6	บ้าน	8,000	-	รับจ้าง	5,000	4
36.	นางสาววิไล สายเชื้อ	ป.ตรี	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	6,000	1
37.	นายพฒา เกิดจันทึก	ม.6	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	7
38.	นางชื่น กิ่งโคกกรวด	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	เกษตรกร	4,500	10
39.	นายมงคล ศรีเมือง	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	15,000	80,000	รับจ้าง	5,000	15
40.	นายสง่า คุณบัวลา	ป.4	บ้าน	10,000	-	เกษตรกร	3,000	25
41.	นางเฉลียว เกิดอำพร	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	แม่บ้าน	-	-
42.	นางชลธิชา พัชนาสนันท์	ม.3	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	2
43.	นายจวน กูบโคกกรวด	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	5,000	10
44.	นายอนันต์ บุญทัน	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	6,000	20
45.	นายประสิทธิ์ ขันโคกกรวด	ป.ตรี	บ้าน, ที่ดิน	15,000	50,000	รับราชการ	8,000	25
46.	นางสายม่าน โอภาพ	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	12,000	-	รับจ้าง	4,000	30
47.	นายชม สาโรจน์	ป.ตรี	บ้าน, ที่ดิน	8,000	-	รับราชการ	6,000	20
48.	นายปรีชา วิเศษพลกรัง	ม.3	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	5,000	10
49.	นายเสน่ห์ พงษ์ใหม่	ม.3	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	7,000	10
50.	นางสาวบุศรา โนใหม่	ปวส.	ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	7,000	6
51.	นายสุพจน์ บุตรแก้ว	ม.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	6,000	8
52.	นายน้อย กูบโคกกรวด	ป.6	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	10
53.	นางนาค แผงสูงเนิน	ป.4	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	3,000	5
54.	นางรำเพย ชุ่มผักแว่น	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	4
55.	นายคูณ ขันโคกกรวด	ป.6	บ้าน	12,000	-	รับจ้าง	3,800	6
56.	นางนวล วงศ์จันทร์	ป.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	4,500	8
57.	นางเฉลา กูบโคกกรวด	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	5
58.	นายมานะ รวมใหญ่	ป.6	บ้าน	10,000	-	เกษตรกร	3,000	6
59.	นางอารีย์ แสงมะเริง	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	เกษตรกร	4,000	8
60.	นายแนะ รวมใหม่	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	เกษตรกร	4,300	4
61.	นายมนัส รวมใหม่	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	เกษตรกร	3,000	7
62.	นายประสิทธิ์ เยือนพิมาย	ป.6	บ้าน	10,000	-	ช่างซ่อม	3,000	10
63.	นางสาวสุรีรัตน์ การะพันธุ์นิตย์	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	เสริมสวย	6,000	8
64.	นางเสาวรักษ์ ชัยบุญนนท์	ปวส.	บ้าน	15,000	-	เสริมสวย	4,000	3

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ – นามสกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน (กองทุน)	หนี้สินนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (เฉลี่ย)	ประสบการณ์ (ปี)
65.	นายสมพงษ์ ศรีโคกกรวด	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	3
66.	นายดาว กรใหม่	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	ค้าขาย	5,000	5

ที่มา : บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

วราภรณ์ ปานปรีชา (2545)

หมายเหตุ : 1) ตัวเลขทรัพย์สินได้มาจากข้อมูลสมาชิกแต่ละคน แต่การประเมินตัวเงินนั้นเป็นของผู้วิจัย ซึ่งประเมินตามราคาท้องตลาด กันยายน 2545

2) N/A ไม่พบข้อมูล

ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย

กลุ่มอาชีพค้าขาย

ลำดับ	ชื่อ – นามสกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน (กองทุน)	หนี้สินนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (เฉลี่ย)	ประสบการณ์ (ปี)
1.	นางสาวทัศนีย์ ศรีเมือง	ม.3	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	3,000	4
2.	นายสว่าง โนใหม่	ม.3	บ้าน,ที่ดิน	15,000	80,000	รับจ้าง	8,000	20
3.	นายอนันตร์ นาคสูงเนิน	ป.6	บ้าน	10,000	10,000	รับจ้าง	4,000	10
4.	นางสาวิตรี อนันกะสะ	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	แม่บ้าน	-	-
5.	นางจันทร์ ด้วงเจริญ	ป.4	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	30
6.	นางประหยัด แดงใหม่	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	12,000	-	รับจ้าง	6,000	10
7.	นายหลี สายเชื้อ	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	-	-	-
8.	นางลมุล เนินดี	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	20
9.	นางภานีย์ พรหมพะเนาว์	ม.3	บ้าน	12,000	-	รับจ้าง	4,500	5
10.	นางชรถ พงษ์ใส	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	12,000	20,000	รับจ้าง	4,000	15
11.	นายจวน กูบโคกกรวด	ม.3	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	3,800	7
12.	นางจันทร์ดี ปันธง	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	15,000	50,000	ค้าขาย	5,000	30
13.	นางสมโภชน์ พอสูงเนิน	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	ค้าขาย	4,000	14
14.	นายประจวบ กิ่งโคกกรวด	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	15,000	20,000	รับจ้าง	7,000	15
15.	นางสุภาพ แหนงใหม่	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	ค้าขาย	6,000	10
16.	นางบัวคลี่ เกิดจันทึก	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	ค้าขาย	4,000	8
17.	นายนพรัตน์ กูบโคกกรวด	ป.6	บ้าน	12,000	-	รับจ้าง	5,000	3
18.	นายสมพร นาคสูงเนิน	ป.6	บ้าน	15,000	-	ค้าขาย	3,500	5
19	นางสมาน ผินสูงเนิน	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	50,000	ค้าขาย	4,000	1
20.	นางเนื่อง โชติช่วง	ป.4	บ้าน	10,000	-	-	-	-

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ – นามสกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน (กองทุน)	หนี้สินนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (เฉลี่ย)	ประสบการณ์ (ปี)
21.	นางนวลสวาสดิ์ พัดใหม่	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	50,000	ค้าขาย	5,000	16
22.	นางฉลวย อิ่มหมื่นไวย	ป.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	3,500	6
23.	นางนาตยา ดอกสันเทียะ	ป.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	4
24.	นางอัจฉรา แสนใหม่	ป.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	3,800	7
25.	นางฐิติยา จันทร์จำปา	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	70,000	ค้าขาย	5,000	2
26.	นางสายพิณ จอมเกาะ	ป.6	บ้าน	15,000	-	ค้าขาย	5,000	4
27.	นางสาวดวงรัตน์ บุตรแก้ว	ปวช.	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	6,000	5
28.	นายสำรวย เทินยะเกตุ	ม.6	บ้าน, ที่ดิน	8,000	-	รับจ้าง	5,000	7
29.	นายสังเวียน ปรีชัยญาณ	ม.3	บ้าน	12,000	-	รับจ้าง	6,000	17
30.	นางประนอม ปานศรีแก้ว	ป.4	บ้าน	8,000	-	รับจ้าง	3,000	15
31.	นางสายใจ กิจโกศล	ม.3	บ้าน	8,000	-	ค้าขาย	5,000	2
32.	นางสำอางค์ ตั้งวรพงศ์ชัย	ปวช.	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	ค้าขาย	5,000	1
33.	นายสมาน เจริญกรัด	ป.4	บ้าน	8,000	-	รับจ้าง	4,500	10
34.	นางกิ่งกมล ศรีแสง	ป.6	บ้าน	8,000	-	รับจ้าง	5,000	4
35.	นางสมจิตร์ แสนใหม่	ป.4	บ้าน	8,000	-	แม่บ้าน	-	-
36.	นางสาววิไล สายเชื้อ	ป.ตรี	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	6,000	1
37.	นายพณา เกิดจันทึก	ม.6	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	7
38.	นางชื้น กิ่งโคกกรวด	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	เกษตรกร	4,500	10
39.	นายสมพงษ์ ศรีโคกกรวด	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	3
40.	นายดาว กรใหม่	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	ค้าขาย	5,000	5
41.	นายสุพจน์ บุตรแก้ว	ม.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	6,000	8
42.	นายน้อย กูบโคกกรวด	ป.6	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	10

ที่มา : บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
วราภรณ์ ปานปรีชา (2545)

หมายเหตุ : 1) ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคนแต่การประเมินตัวเงินนั้นเป็นผู้วิจัยซึ่งประเมินตามราคาท้องตลาดเดือนกันยายน 2545

2) N/A ไม่พบข้อมูล

ตารางที่ 4.4 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย

กลุ่มอาชีพเกษตรกร

ลำดับ	ชื่อ – นามสกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน (กองทุน)	หนี้สินนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (เฉลี่ย)	ประสบการณ์ (ปี)
1	นายมงคล ศรีเมือง	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	15,000	80,000	รับจ้าง	5,000	15
2	นายสง่า คุณบัวลา	ป.4	บ้าน	10,000	-	เกษตรกร	3,000	25
3	นางเฉลียว เกิดอำพร	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	แม่บ้าน	-	-
4	นางชลธิชา พัชนาสนันท์	ม.3	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	2
5	นายจวน กูบโคกกรวด	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	5,000	10
6	นายอนันต์ บุญทัน	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	6,000	20
7	นายประสิทธิ์ ขันโคกกรวด	ป.ตรี	บ้าน, ที่ดิน	15,000	50,000	รับราชการ	8,000	25
8	นางสายม่าน โอภาพ	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	12,000	-	รับจ้าง	4,000	30
9	นายชม สาโรจน์	ป.ตรี	บ้าน, ที่ดิน	8,000	-	รับราชการ	6,000	20
10	นายปรีชา วิเศษพลกรัง	ม.3	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	5,000	10
11	นายเสน่ห์ พงษ์ใหม่	ม.3	บ้าน	15,000	-	รับจ้าง	7,000	10
12.	นางสาวบุศรา โนใหม่	ปวส.	ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	7,000	6
13.	นางนาค แผงสูงเนิน	ป.4	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	3,000	5
14.	นางรำเพย ชุ่มผักแว่น	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	4
15.	นายคูณ ขันโคกกรวด	ป.6	บ้าน	12,000	-	รับจ้าง	3,800	6
16.	นางนวล วงศ์จันทร์	ป.6	บ้าน	10,000	-	รับจ้าง	4,500	8
17.	นางเฉลา กูบโคกกรวด	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	5
18.	นายมานะ รวมใหญ่	ป.6	บ้าน	10,000	-	เกษตรกร	3,000	6
19.	นางอารีย์ แสงมะเริง	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	เกษตรกร	4,000	8
20.	นายแนะ รวมใหม่	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	เกษตรกร	4,300	4
21.	นายมนัส รวมใหม่	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	เกษตรกร	3,000	7

ที่มา : บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

วราภรณ์ ปานปรีชา (2545)

หมายเหตุ 1) ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคน แต่การประเมินเงินนั้นผู้วิจัยประเมินตามท้องตลาด เดือนกันยายน 2542

2) N/A ไม่พบข้อมูล

ตารางที่ 4.5 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย

กลุ่มอาชีพช่างต่าง ๆ (ช่างเสริมสวย, ช่างซ่อมจักรยานยนต์)

ลำดับ	ชื่อ – นามสกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน (กองทุน)	หนี้สินนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้ (เฉลี่ย)	ประสบการณ์ (ปี)
1	นายประสิทธิ์ เยือนพิมาย	ป.6	บ้าน	10,000	-	ช่างซ่อม	3,000	10
2	นางสาวสุรีรัตน์ การะพันธุ์นิตย์	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	เสริมสวย	6,000	8
3	นางเสาวรักษ์ ชัยบุญนนท์	ปวส.	บ้าน	15,000	-	เสริมสวย	4,000	3

ที่มา : บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

วราภรณ์ ปานปรีชา (2545)

หมายเหตุ 1) ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคน แต่การประเมินเงินนั้น ผู้วิจัยประเมินตามท้องตลาด เดือนกันยายน 2542

2) N/A ไม่พบข้อมูล

ตารางที่ 4.6 สรุปทุกกลุ่มอาชีพของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย 2544-2545

กลุ่มอาชีพ	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สินธนาคาร	หนี้สินนอกระบบ	อาชีพหลัก	รายได้	ประสบการณ์
ค้าขาย (42)	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	5,000	8
เกษตรกรรม (21)	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	10,000	-	รับจ้าง	4,000	3
ช่างต่าง ๆ (3)	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	15,000	-	รับจ้าง	4,000	2

ที่มา : จากตาราง 4.1-4.5 ในชุดวิจัย

วราภรณ์ ปานปรีชา (2545)

หมายเหตุ : 1. ตัวเลขทรัพย์สินได้ข้อมูลมาจากสมาชิกแต่ละคน การประเมินตัวเงินนั้นเป็นของผู้วิจัย ซึ่งประเมินตามราคาท้องตลาด เดือนกันยายน 2545

2. N/A ไม่มีข้อมูล

กล่าวโดยภาพรวมแล้ว บริบทของผู้กู้แต่ละรายแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ หรือกิจกรรมของแต่ละคน กล่าวคือ

ความรู้ : ส่วนมากสมาชิกจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทรัพย์สิน : สมาชิกส่วนใหญ่มีที่ดิน และบ้านเป็นของตัวเอง

หนี้สินธนาคาร : มีประมาณคนละ 10,000 บาท

อาชีพหลัก : สมาชิกส่วนใหญ่อาชีพหลัก คือ รับจ้าง

รายได้ : ประมาณคนละ 4,000 บาทต่อเดือน

ประสบการณ์ : เฉลี่ยประมาณ 4 ปี

4.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

การประเมินปัจจัยนำเข้า การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายพิจารณาจากตัวชี้วัดสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ เงินที่กู้ เงินอื่น ๆ สถานที่และวัตถุดิบ เทคนิควิธีทำงาน และกำลังงาน (จำนวนคน) ในกรณีผู้กู้แต่ละรายของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย

ตารางที่ 4.7 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละรายกองทุนหมู่บ้านยางน้อย พ.ศ. 2544-2545 โดยแยกตามกลุ่มอาชีพ

กลุ่ม	เงินที่กู้ได้	เงินอื่น ๆ	สถานที่/วัตถุดิบ	เทคนิควิธีทำงาน	กำลังงาน (คน)
ค้าขาย (41)	15,000	-	บ้าน, ที่ดิน	ขายมานานแล้ว	ผู้ใหญ่
เกษตรกร (22)	10,000	-	บ้าน, ที่ดิน	ทำมานานแล้ว	ผู้ใหญ่
บริการ (3)	15,000	-	บ้าน	ทำมานานแล้ว	ผู้ใหญ่

ที่มา : บร. 11 แบบศึกษาเฉพาะรายกรณี

หมายเหตุ :

จากตารางที่ 4.6 จะเห็นได้ว่า โดยภาพรวม จำนวนเงินผู้กู้แต่ละราย 15,000 บาท สถานที่ประกอบการ คือ ที่บ้าน ที่ดินของตัวเอง เทคนิคการทำงาน การใช้แรงงาน คือ ผู้ใหญ่

4.3 ผลการประเมินกระบวนการของผู้กู้แต่ละราย

การประเมินกระบวนการของผู้กู้แต่ละราย ผู้วิจัยจะพิจารณาตามกลุ่มอาชีพ โดยให้ความสนใจกับตัวแปรและตัวชี้วัดเป็นสำคัญ ได้แก่ การทำกิจกรรมถูกวิธี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบที่ดี การทำบัญชี

กลุ่มอาชีพค้าขาย มีสมาชิก 42 ราย เป็นเงิน 498,000 บาท

ผลการประเมินพบว่า กลุ่มอาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่จะมีกิจการค้าขายอยู่แล้ว สมาชิกกู้เงินเพื่อนำมาลงทุนเพิ่มโดยซื้อสินค้าเข้าร้าน และส่วนหนึ่งนำไปลงทุนค้าขายใหม่ ๆ เพราะไม่เคยทำอาชีพค้าขายมาก่อน อาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่ต้องมีเงินทุนหมุนเวียนทุกวัน ส่วนใหญ่ขายของชำ ขายอาหาร ฯลฯ

กลุ่มอาชีพเกษตรกร มีสมาชิก 21 ราย เป็นเงิน 257,000 บาท

ผลการประเมิน พบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกร มีเทคนิควิธีการทำแบบดั้งเดิม ทำสืบต่อกันมาเรื่อย ๆ กลุ่มอาชีพเกษตรกร ส่วนใหญ่จะปลูกพืชผักสำหรับบริโภคในครัวเรือน ถ้าเหลือจากการบริโภค ก็จะนำไปขาย โดยสมาชิก 1 คน ก็จะมีที่นาประมาณ คนละ 1-5 ไร่ แรงงานเป็นสมาชิกในครัวเรือน หรือจ้างแรงงานจากหมู่บ้านใกล้เคียง เงินกู้กองทุนเฉลี่ยแล้วประมาณ 10,000 บาทต่อคน โดยสมาชิกนำเงินมาซื้อพันธุ์พืช ปุ๋ย และจ้างแรงงาน ฯลฯ

ผลการประเมินพบว่า สมาชิกนำเงินกู้มาลงทุนในการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา สมาชิกนำเงินไปซื้อพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ หรือทำโรงเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

กลุ่มอาชีพช่างต่าง ๆ มีสมาชิก 3 ราย เป็นเงิน 40,000 บาท

ผลการประเมิน พบว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพช่าง นำเงินมาลงทุนประกอบอาชีพช่าง ได้แก่ ช่างเสริมสวย ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ สมาชิกนำเงินกู้ไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพต่อไป

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า สมาชิกส่วนใหญ่นำเงินไปลงทุนซื้อวัสดุ-อุปกรณ์ เพื่อประกอบอาชีพ สมาชิกทุกคนมีกระบวนการดำเนินกิจการตามคำขอกู้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ข้อจำกัดอยู่ที่จำนวนเงินที่ขอกู้ได้น้อยเกินไป ทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นไม่ชัดเจน

4.4 ผลการประเมินผลผลิตในการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ผู้วิจัยประเมินผลผลิตในการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย แยกตามกลุ่มอาชีพ โดยแต่ละกลุ่มอาชีพ อาจจะได้รับการพิจารณาจากผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง ผลกระทบโดยอ้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลโดยตรง พบว่า กลุ่มอาชีพทุกกลุ่มอาชีพมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินลงทุน หนี้สินลดลง ดังนั้น สมาชิกที่ได้รับเงินกู้ ก็ได้นำเงินมาประกอบอาชีพที่มั่นคง

ผลกระทบโดยตรง พบว่า กลุ่มอาชีพทุกกลุ่มมีความสามัคคีกัน ทำงานร่วมกัน มีความร่วมมือกันดี เป็นสิ่งที่บอกได้ว่าหมู่บ้านมีความพร้อม มีความเข้มแข็งในการจัดการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า สมาชิกทุกคนมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น สมาชิกสามารถนำเงินไปซื้อสิ่งอำนวยประโยชน์อย่างอื่นได้

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย พบว่า

การเกิดกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ก่อนมีกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทนั้น หมู่บ้านยางน้อย ได้มีกองทุนมากมาย อาทิ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ดังนั้นเมื่อรัฐบาลมีนโยบายกองทุน 1 ล้านบาท ลงมาในหมู่บ้าน ชาวบ้านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนจากสื่อต่าง ๆ และผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านมีความต้องการอยากให้เกิดกอง

ทุนหมู่บ้าน เพื่อมาพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ หลังจากเกิดกองทุนหมู่บ้านแล้ว ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการสมัครเป็นสมาชิกเป็นอย่างดี

ระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุนจำนวน 12 ท่าน ซึ่งมาจากการคัดเลือกตามระเบียบกองทุน คณะกรรมการร่วมกับสมาชิกกองทุนสร้างระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านยางน้อย รับสมัครสมาชิกกองทุน จัดทำบัญชี รับเงินฝาก คิดดอกเบี้ยตามระเบียบ คือ ร้อยละ 6 บาทต่อปี มีกำหนดให้ชำระคืนเป็นงวด คือ รายเดือน ราย 3 เดือน ราย 6 เดือน และรายปี มีการจัดสรรผลประโยชน์จากดอกเบี้ยอย่างยุติธรรม

การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีความรู้ ความเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียง การพึ่งตนเอง และนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ด้วย

การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านยางน้อยขึ้น เป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้นในระดับหนึ่ง เพราะประชาชนมีอาชีพที่มั่นคง เป็นหลักแหล่ง คาดว่า โครงการนี้จะเห็นผลได้ดีในปีต่อ ๆ ไป

การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า หมู่บ้านยางน้อยมีความเข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ชาวบ้านมีความกินดีอยู่ดี มีเงินใช้ ประชาชนไม่ถูกเอาเปรียบ

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวก พบว่า ชาวบ้านยางน้อยมีความสามัคคีกันในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีความเข้าใจนโยบายของรัฐบาลว่าต้องการให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น โดยให้ชาวบ้านมีอาชีพมีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านลบ พบว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อยบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการประชุม เพราะไม่พอใจในการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

5.3 ความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า กองทุนหมู่บ้านยางน้อยช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยเหลือและพึ่งพาตนเอง ชาวบ้านมีงานทำ มีรายได้ การที่ชาวบ้าน มีงานทำก่อให้เกิดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ช่วยลดปัญหาทางสังคมและปัญหาอื่น ๆ ได้ ซึ่งเป็นสิ่งชี้ให้เห็นว่ากองทุนหมู่บ้านสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้าน

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านยางน้อย พบว่า ประชาชนไม่มีหนี้ มีอาชีพที่ดี มีรายได้เพิ่มขึ้น

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เนื้อหาในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะด้านต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 – สิงหาคม 2545

1. สรุปผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านยางน้อย

วัตถุประสงค์ โดยภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย จากการติดตามและประเมินโครงการในระยะเวลาเดือนธันวาคม 2544 – สิงหาคม 2545 พบว่า กระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านยางน้อยบรรลุเป้าหมายเป็นที่น่าพอใจ เพราะสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีเงินทุนหมุนเวียน มีงานทำ มีรายได้เพิ่มขึ้น สมาชิกมีการพึ่งพาตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้ มีการสร้างศักยภาพของตนเอง สร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อยมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม อีกด้วย

วิธีดำเนินงาน การดำเนินงาน ผู้วิจัยได้ยึดตามรูปแบบระบบ “ซิพพ์โมเดล” กรอบแนวคิดทางทฤษฎีนี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ได้แก่ C คือ บริบทของหน่วยระบบ I คือ ปัจจัยนำเข้า P คือ กระบวนการ P คือ ผลผลิต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นวิธีดำเนินการประเมินโครงการในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยพิจารณาจาก 3 ระบบ ระบบ A การบริหารจัดการกองทุน ระบบ B ผู้กู้แต่ละราย ระบบ C บริบทหมู่บ้าน

ผลการดำเนินการ ผลการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อยนั้น ผู้วิจัยได้แยกย่อยดังนี้

สรุปบริบทชุมชน พบว่า ภาพรวมทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านยางน้อย ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี ส่วนใหญ่อาชีพหลัก คือ รับจ้าง ชาวบ้านยางน้อยอยู่กันแบบระบบเครือญาติ มีความเอื้ออาทรต่อกัน

มีความช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสามัคคีกัน ผู้นำมีคุณธรรม ยุติธรรม หมู่บ้านยางน้อยมีความเข้มแข็ง สมาชิกในครอบครัวมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ มีอาชีพเสริม มีรายได้ดี หมู่บ้านยางน้อย มีความพร้อมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อยอย่างแน่นอน เพราะชาวบ้านมีความสามัคคีกัน และให้ความร่วมมือในทุกด้าน

สรุปการดำเนินงานกองทุน ในระยะเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนสิงหาคม 2545 การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ได้จัดเวทีประชาคมในการเลือกคณะกรรมการ วันที่ 22 กรกฎาคม 2544 กองทุนหมู่บ้านยางน้อยได้รับโอนเงินเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2544 ปล่อยกู้จำนวน 66 ราย เป็นเงิน 795,000 บาท สมาชิกผู้กู้ได้นำเงินไปประกอบอาชีพ โดยแยกตามกลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มค้าขาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มช่างต่าง ๆ ผลการดำเนินงานในรอบ 10 เดือนที่ผ่านมา พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย มีการบริหารจัดการกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ยุติธรรมต่อสมาชิกทุกคน คณะกรรมการมีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลเป็นอย่างดี

สรุปผู้กู้แต่ละราย ในระยะเดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนสิงหาคม 2545 ที่ผู้วิจัยได้ติดตามผลและการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย พบว่า ผู้กู้แต่ละรายแยกตามกลุ่มอาชีพได้ดังนี้ กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพเกษตรกร กลุ่มอาชีพช่างต่าง ๆ กองทุนหมู่บ้านยางน้อยให้กู้รายละประมาณ 15,000 บาท สมาชิกส่วนใหญ่ได้นำเงินไปใช้พัฒนาอาชีพของตนเอง ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น และนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพอย่างอื่นอีก ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนคำขอกู้ และนำไปดำเนินกิจการของตนเองอย่างได้ผลดี แต่ก็มีสมาชิกส่วนน้อยที่นำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

2. อภิปรายผล

จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัย พบว่า กองทุนหมู่บ้านยางน้อยบรรลุวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) กองทุนหมู่บ้านยางน้อยเกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน เริ่มจากการจัดเวทีประชาคม เพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุน จัดทำระเบียบข้อบังคับ การเป็นสมาชิกกองทุนและการปล่อยเงินกู้ ชาวบ้านให้ความร่วมมือดีมาก คิดว่ากองทุนหมู่บ้านยางน้อยจะอยู่ต่อไป ระบบบริหารกองทุนหมู่บ้านยางน้อยได้แบ่งให้คณะกรรมการมีหน้าที่ในการบริหารกองทุนหมู่บ้านยางน้อยทุกท่าน การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง สมาชิกทุกคนแลกเปลี่ยนความรู้เป็นอย่างดีในการประกอบอาชีพกลุ่มเดียวกัน ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อยมีการรวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น กลุ่มค้าขาย กลุ่มเกษตรกร กลุ่มช่างต่าง ๆ มีอะไรก็ปรึกษากัน การมีศักยภาพและ

ความเข้มแข็งของหมู่บ้านยางน้อยนั้น ชาวบ้านยางน้อยมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจ เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือพึ่งพากันและกันเป็นอย่างดี

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ พบว่า ปัจจัยด้านบวกของกองทุนหมู่บ้านยางน้อย คือ ชาวบ้านยางน้อยให้ความร่วมมือกันในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกองทุน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความรู้ในการประกอบอาชีพอีกด้วย ปัจจัยด้านลบพบว่า สมาชิกบางคนนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และบางคนไม่เข้าร่วมในการจัดตั้งกองทุน เพราะไม่ต้องการที่จะกู้เงิน

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน พบว่า ชาวบ้านมีส่วนช่วยสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง และทำให้กองทุนหมู่บ้านยางน้อยเข้มแข็งมากกว่าเดิม จากสมาชิกที่กู้เงิน 66 ราย มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพของตนเอง

ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง พบว่า เมื่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อยได้รับเงินไประยะหนึ่งแล้ว สามารถก่อให้เกิดรายได้ เกิดอาชีพเสริม และเมื่อถึงเวลาชำระเงินคืน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อยก็ได้นำเงินต้นและดอกเบี้ยมาชำระคืนครบ ปัจจุบันสมาชิกมีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป คือ มีความขยัน และความภูมิใจในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว

3. ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

จากการสอบถามความคิดเห็นจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทุกคนให้ความเห็นตรงกันว่า โครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นโครงการที่ดี และสามารถช่วยเหลือประชาชนในระดับรากหญ้า ทำให้เศรษฐกิจระดับหมู่บ้านดีขึ้น คนในหมู่บ้านมีงานทำ และสามารถพัฒนาธุรกิจของตนให้ ก้าวหน้ามากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อภาพรวมของหมู่บ้าน เพราะเมื่อทุกคนมีงานทำ มีฐานะดีขึ้น และสามารถร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญยิ่งขึ้น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ก็ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในการบริหารงานกองทุน โดยอาจจะเป็นเพราะเป็นโครงการระดับหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกมีความเกรงใจกัน สามารถติดตามสอบถามกันได้ง่ายขึ้น และเชื่อฟังผู้นำหมู่บ้าน จึงทำให้สมาชิกทุกคนให้ความร่วมมือในการชำระเงินคืนเป็นอย่างดี ปัญหาต่างๆ ก็ลดน้อยลง เช่นปัญหาการว่างงาน ปัญหาการติดยาเสพติด หนี้สินโดยรวมของหมู่บ้านลดลง

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ผู้กู้เงินกองทุน)

ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน มีความคิดเห็นว่า กองทุนหมู่บ้านเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านผู้ไม่มีเงินในการลงทุนได้เป็นอย่างดี เพราะการลงทุนทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีเงินทุน แม้จะไม่ใช่กิจการใหญ่โตที่จำเป็นต้องใช้เงินทุนสูง แต่ก็สามารถทำให้ผู้กู้สามารถมีรายได้เป็นของตนเอง การมีแหล่งเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ทำให้ไม่ต้องไปกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่น ซึ่งจะต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราที่สูงกว่า อาจจะทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มสูงขึ้นโดยไม่จำเป็น ซึ่งผู้กู้ก็ได้ระลึกถึงความสำคัญของโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นอย่างดี และยินดีที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านที่ได้กำหนดไว้ ทั้งด้านการนำเงินที่กู้ไปใช้เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล และการชำระคืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้โครงการกองทุนหมู่บ้านสามารถดำรงอยู่คู่กับชุมชนตลอดไป

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ผู้ไม่ได้กู้เงินกองทุน)

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ที่ไม่ได้ยื่นขอกู้เงิน มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับผู้กู้ แต่เนื่องจากยังไม่มีความจำเป็นในการกู้เงิน จึงยังไม่ได้ยื่นกู้ แต่ก็เห็นความสำคัญของโครงการนี้เป็นอย่างมาก อาจจะด้วยเหตุผลต่าง ๆ ทำให้ยังไม่สามารถจัดตั้งกิจการของตนเองได้ แต่ก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสมาชิกหลายคนก็กำลังริเริ่มโครงการ เพื่อที่จะให้มีกิจการเป็นของตนเอง เพราะอยากจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมเช่นเดียวกับผู้กู้ที่ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านแล้วไปดำเนินกิจการของตนเองจนประสบความสำเร็จ ส่วนด้านการชำระหนี้เงินกู้ของผู้ที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้านไปแล้ว มีความเห็นว่าเหมาะสมดี และคิดว่าผู้ที่กู้เงินไปแล้วจะสามารถทำตามเงื่อนไขการชำระหนี้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตั้งไว้ได้

ราษฎรในหมู่บ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ราษฎรในหมู่บ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีความเห็นเช่นเดียวกับสมาชิกของกองทุน โดยสนับสนุนให้มีโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพราะเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี และให้โอกาสชาวบ้านในการนำเงินไปลงทุนในกิจการของตนเอง แต่ที่ไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกของกองทุนก็ด้วยสาเหตุที่ว่า ไม่มีความมั่นใจว่าจะสามารถบริหารกิจการที่ตนเองนำเงินไปลงทุนได้หรือไม่ และกังวลว่าจะไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนให้แก่กองทุน ซึ่งในส่วนนี้ ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก็จะมีการให้ความรู้แก่ราษฎร อีกทั้งยังมีการริเริ่มและส่งเสริมการทำกิจการของชุมชน คือโครงการ 1 หมู่บ้าน 1 ผลิตภัณฑ์ (1 Village 1 Product) ซึ่งจะช่วยเหลือราษฎรโดยมีงานรองรับ มีความมั่นใจในการดำเนินกิจการของตนเอง และลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการชำระเงินคืนให้กับกองทุนได้

4. ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัยคิดว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ต้องติดตามการนำเงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ คุณสมบัติของผู้กู้ควรมีการลดหย่อนผ่อนปรนบ้าง เช่น สมาชิกบางคนไม่มีคนค้ำประกันก็น่าจะพิจารณาจากความน่าเชื่อถือก็ได้ การจัดสรรผลประโยชน์นั้น ควรจัดให้มีคณะกรรมการที่ทำบัญชีโดยตรง ด้วยเพราะการทำบัญชีจะมีบทบาทมากในการบริหารจัดการกองทุน และควรเพิ่มดอกเบี้ย เพื่อจะได้นำส่วนเพิ่มของดอกเบี้ยมาบริหารกองทุนอีกด้วย

4.2 การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัยคิดว่า คณะกรรมการควรกระจายการทำงานให้ครบทุกท่าน อย่าให้คนใดคนหนึ่งรับผิดชอบคนเดียว เช่น การทำบัญชีกองทุน คณะกรรมการบางคนไม่เข้าใจ เราควรจัดอบรมเพิ่มเติม เพื่อจะได้เข้าใจทุกคนด้วย

4.3 การนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านยางน้อย ผู้วิจัยคิดว่าสมาชิกบางคนนำเงินไปลงทุนที่ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร และกลุ่มอาชีพต้องการความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ ควรมีการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติจริง มีการดูงานนอกพื้นที่ หรือเชิญวิทยากรมาแนะนำ เพื่อสมาชิกจะได้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ

4.4 การค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

1. หลังจากสิ้นสุดโครงการ ชาวบ้านจะจัดการกองทุนได้หรือไม่

2. การวิจัยครั้งนี้เฉพาะกรณี ถ้าอยากได้ภาพกว้าง ๆ ก็ต้องวิจัยระดับตำบล อำเภอ ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ เชิงมหภาค

3. ควรมีการวิจัย โดยไม่ใช้วิธีการวิจัยแบบ "ซิพพ์โมเดล" อาจใช้วิธีการวิจัยแบบอื่นบ้าง เช่น วิธีการวิจัยแบบ CSE (Center for the study of Evaluation Approach) เป็นรูปแบบการประเมินของมาร์วิน ซี อัลคิน (Alkin)

บรรณานุกรม

กลุ่มประสานแผนอุตสาหกรรมกองประสานความร่วมมือภาครัฐและเอกชน 2542 SMEs. **พื้นฐานเศรษฐกิจไทย วารสารเศรษฐกิจและสังคม 36.** กันยายน-ธันวาคม 2545 หน้า 57-64 สำนักสารนิเทศสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.** สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านยางน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. 2545. **ระเบียบกองทุนหมู่บ้านยางน้อย หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.**

"คนจนอด หาผู้ค้ำประกันไม่ได้" . **หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ.** 8 พฤศจิกายน 2544, หน้า 8 .

นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์. 2544. **"จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง". วารสารการศึกษานอกโรงเรียน.** 12 กันยายน 2544, หน้า 32-33.

ศัลยา ประชาชาติ. 2545. **"กองทุนหมู่บ้านช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ 0.8%" มติชนสุดสัปดาห์.** 24-30 มิถุนายน 2545, หน้า 16. กรุงเทพฯ.

สมคิด พรมจุ้ย. 2542. **เทคนิคการประเมินโครงการ.** มหาวิทยาลัยสุโขทัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.

"สอบบัณฑิตอาสาไม่โปร่งใส". หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. 8 พฤศจิกายน 2544, หน้า 8.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ. กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาประเมินเพื่อการพัฒนา.** นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วน จำกัด ทัศน์ทองการพิมพ์.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ. กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. **คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.**